

Karistusseadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku ja väärteomenetluse seadustiku muutmise seaduse
(keskkonnakuritegude direktiivi ülevõtmine) eelnõu seletuskirja juurde

Lisa 3

Ettepanekute ja märkuste tabel

Nr	Ettepaneku/märkuse sisu	JDM seisukohad ja vastused
Kliimaministeerium		
1	<p>Eelnõu näeb ette kvalifitseeritud koosseisud. Eelnõu seletuskirjas on selgitatud, et „kvalifitseeritud koosseisu (ökotsiid) tunnuste sisustamisel tuleb arvestada konkreetse kuriteo asjaoludega... Keskkonnakahju suuruse ja kestuse hindamisel on oluline, et kvalifitseeritud koosseisu moodustab üksnes sellise kahju tekitamine, mis on samaaegselt ulatuslik ja pöördumatu või alternatiivselt ulatuslik ja pikaajaline. Need tingimused peavad seega esinema kumulatiivselt ja nende sisustamisel tuleb tugineda valdkondlikele eriseadustele.“ Paraku jääb ebaselgeks, millistele eriseadustele tuleb tugineda ja kas sellised kriteeriumid on eriseadustes ette nähtud.</p> <p>Palume määratleda eelnõus täpsemad kriteeriumid või selgitada millistest eriseadustes sätestatud kriteeriumidest lähtudes on tegemist kvalifitseeritud kuriteokoosseisudega, et see oleks üheselt mõistetav. PS § 23 lõike 1 ja § 13 lõike 2 põhimõtte kohaselt peab karistusnorm olema selge ja üheselt mõistetav. Järgima peab määratletuse nõuet: Isik peab teo toimepanemise ajal suutma aru saada, milline tegevus on keelatud ja karistatav. Peab olema tagatud õiguskindlus: Süütegu (eelkõige kuritegu) peab olema karistusseadustikus (KarS) defineeritud nii, et välditakse suvalist tõlgendamist.</p>	<p>Selgitame. Saame aru määratlemata õigusmõistete kasutamisega seonduvast murest. Samas on tegemist direktiivi poolt ettekirjutatud ja paratamatult hinnanguliste kriteeriumidega, mis on mõeldud katma laia hulka keskkonnavaldkondasid ja -elemente (nt vesi, pinnas, õhk, elurikkus), samuti erineva iseloomuga rikkumisi. Seetõttu ei ole nn ökotsiidi kaaluga teo sidumine ühetaoliste, kõigis valdkondades kehtivate künnistega realistlik lahendus – sama künnis võib olla kohane üksnes piiratud valdkondades ja anda teistes ebaproportsionaalse tulemuse. Sarnaselt Eestile on ka näiteks Saksamaa võtnud direktiivi artikkel 3 lõikes 3 sätestatud kvalifitseeritud koosseisu üle direktiivi sõnastust järgides ja jätnud selle sisustamise blanketseks ehk keskkonnaõiguse haruseadustele tuginevaks ja kohtupraktika kujundada.</p> <p>Leiame ühtlasi, et kvalifitseeritud koosseisu määratlemata kriteeriumite õigusselgemaks kirjutamine peaks toimuma läbi keskkonnaõiguse valdkonna rakendusaktide täpsustamise – seda juhul,</p>

		<p>kui jõuda analüüsi tulemusena järeldusele, et need on puudulikud või ajakohastamata. Kavatseme tõstatada vastava teema keskkonnakuritegude vastase võitluse riikliku strateegia väljatöötamisel, mille tähtaeg on direktiivi järgi 21. mai 2027.</p> <p>Täpsustasime siiski seletuskirja, et oluline osa kvalifitseeritud koosseisu keskkonnakahju ulatuse hindamisest toimub KarS § 351¹ lõikes 2 sätestatud hindamisraamistiku kaudu. <i>Oluline kahju</i> toimib eeskätt kuriteo ja väärteo eristamise lävendina ning selle hindamisel vaadeldakse loetelus nimetatud tunnuseid koosmõjus. Kvalifitseeritud koosseis peab aga nii oma kvalitatiivsete kui ka kvantitatiivsete näitajate poolest olema äratuntavalt suurem <i>olulisest kahjust</i> vee, pinnase või välisõhu kvaliteedile, vee seisundile, ökosüsteemile, looma- või taimeliikide isenditele. Tulenevalt koosseisude blanketsest iseloomust toimub nende tunnuste sisustamine läbi vastava valdkonna eriseaduste, nende alusel kehtestatud õigusaktide ja Euroopa Liidu otsekohalduvate määruste.</p>
2	<p>Eelnõu § 1 punktidega 2–4 muudetakse KarSi § 49, 49¹ ja 55¹, võimaldades lisakaristusena määrata ka tegutsemiskeeldu. Eelnõu kohaselt saab nimetatud lisakaristust määrata vaid kohus. Kuna Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. mai 2023. aasta määruse (EL) 2023/1115, milles käsitletakse teatavate raadamise ja metsade degradeerumisega seotud saaduste ja toodete liidu turul kättesaadavaks tegemist ja liidust eksportimist ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 995/2010 (edaspidi EUDR) artikkel 25 lg 2 punkt e sätestab samuti lisakaristuse võimalusena tegutsemiskeelu, siis peaks olema õigus seda määrata toimepandud väärtegude puhul ka kohtuvälisel menetlejal. Palume täiendada</p>	<p>Mittearvestatud. Kuna lisakaristuste kohaldamise otsustamiseks peab väärteomenetluse seadustiku loogika kohaselt üldjuhul väärteoasja arutama kohus, siis täiendasime ka ettevõtlus- ja tegutsemiskeelu kohaldamisega seoses väärteomenetluse korda selliselt, et kui väärteoasja arutades on vaja otsustada ettevõtlus- või tegutsemiskeelu kohaldamine, siis arutab väärteoasja maakohtunik (vt sellega seoses</p>

	eelnõu selliselt, et ka kohtuvälisel menetlejal oleks õigus eespool nimetatud lisakaristust kohaldada.	peale kooskõlastusringi lisandunud eelnõu § 3 punkte 2–4).
3	Palume muuta erinevates sätetes (nt § 357 ¹ lg 4 p 2, 363 ¹ lg 2 p 2 jj samasisuga sätetes) kasutatud tekstiosa “elupaiga hävimine kaitsealal” tekstiosaga “elupaiga hävimine kaitstaval loodusobjektil”. LKS § 4 sätestab, mida loetakse kaitstavaks loodusobjektiks. Kaitstavaks loodusobjektiks on nii kaitse alla võetud alad kui liigid, kivistised. Samas elupaik saab esineda maa alal, mistõttu teised kaitstavad loodusobjektid juba sätte sõnastusest tulenevalt ei kohaldu. Eestis tagatakse Natura 2000 võrgustiku alade (sh erikaitseala) kaitset riigisisesealt ala kaitse alla võtmisega, kas kaitseala, hoiuala või püsielupaigana. Natura 2000 võrgustiku alale jääb ka üksikobjekte. Kohaliku omavalitsuse kaitstava loodusobjektiga ei tagata erikaitseala kaitset, kuid nendel aladel võib esineda loodusdirektiivi liike ja nende elupaiku. Kui lähtuda direktiivi sõnastusest “kaitseala” jääb hoiuala, püsielupaik ja kaitstav looduse üksikobjekt, millega samuti tagatakse kaitset ühenduse tähtsusega alal KarS regulatsioonist välja. Direktiivi kaitseala ja LKS kaitseala ei ole samatähenduslikud. LKS kaitseala on üks kaitstav loodusobjekti tüüp, millega tagatakse Natura 2000 võrgustiku kaitset. Samas tagatakse Natura võrgustiku ala kaitset ka hoiuala ja püsielupaiga ning kaitstava looduse üksikobjekti kaitsega.	Arvestatud. Eelnõus ja seletuskirjas on asendatud sõna <i>kaitseala</i> mõistega <i>kaitstav loodusobjekt</i> .
4	Eelnõuga kavandatud §-de 357 ¹ ja 358 ¹ lõigetes 3 teeme ettepaneku asendada tekstiosa “Natura 2000 võrgustiku ala, püsielupaiga või kaitstava loodusobjekti seisundi olulise kahjustamise” tekstiosaga “Kaitstava loodusobjekti, sealhulgas Natura 2000 võrgustiku ala, seisundi olulise kahjustamise”. Püsielupaik on samuti kaitstav loodusobjekt, siis ei ole vaja seda eraldi välja tuua. Natura 2000 võrgustiku kaitse tagatakse riigisiseste kaitstavate loodusobjektidega.	Arvestatud. Eelnõus tehtud vastavad parandused.
5	Palume eelnõu § 1 punktis 16 millega täiendatakse KarSi §-ga 363 ¹ teha järgmised muudatused:	Arvestatud osaliselt. Muutsime eelnõu § 1 punktiga 16 ettenähtud kuriteokirjeldust lähtudes selgitustest, et oluline keskkonnamõju on KeHJS § 6 lõikes 1

	<p>§ 363¹ pealkiri sõnastada järgmiselt:</p> <p>„§ 363¹ . Tegevusloata tegutsemine, <u>kui tegevusega kaasneb või võib kaasneda oluline keskkonnamõju</u></p> <p>Paragrahvi lõige 1 sõnastada järgmiselt:</p> <p>(1) Tegevusloata tegutsemise eest, <u>kui tegevusega kaasneb või võib kaasneda oluline keskkonnamõju</u>, kui seaduse alusel oli tegevusluba nõutav, samuti loanõuete rikkumise eest, kui sellega on põhjustatud oluline kahju või olulise kahju oht vee, pinnase või välisõhu kvaliteedile, vee seisundile, ökosüsteemile, looma- või taimeliikide isenditele, – karistatakse rahalise karistuse või kuni viieaastase vangistusega.</p> <p>Paragrahvi lõiked 4 ja 5 sõnastada järgmiselt:</p> <p>(4) <u>Tegevuseks</u>, millega kaasneb oluline keskkonnamõju, loetakse käesoleva paragrahvi tähenduses keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 6 <u>lõikes 1</u> sätestatud tegevusi.</p> <p>(5) <u>Tegevuseks</u>, millega võib kaasneda oluline keskkonnamõju, loetakse käesoleva paragrahvi tähenduses <u>tegevust</u> keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 6 lõike 4 alusel kehtestatud tegevusvaldkonnas.</p> <p>Põhjendus: keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 6 sätestab olulise keskkonnamõjuga tegevused, seega peaks ka kuriteokoosseis nägema ette rikkumised nende tegevuste loata tegutsemise eest.</p>	<p>nimetatud tegevustel ja võib olla tegevustel § 6 lõike 4 alusel kehtestatud määruks nimetatud tegevusvaldkondades. Tegevusvaldkondadel kui sellistel ei ole KeHJS järgi olulist keskkonnamõju. Oluline keskkonnamõju on või võib olla tegevustel. Kuriteokoosseisu pealkirja jätsime samaks.</p>
6	<p>Eelnõuga kavandatud §-de 364 lõigetes 1 ja 1¹ ning 365 lõigetes 1 ja 1³ palume asendada sõnad „ioniseeriva kiirguse keskkonda viimine või sattumine“ sõnadega „ioniseeriva kiirguse keskkonda juhtimine või heitmine“. Ioniseeriv kiirgust ei viida ega ta ei sattu keskkonda vaid juhitakse või heidetakse. Selline</p>	<p>Arvestatud. Eelnõus tehtud vastavad parandused.</p>

	sõnastus on ka direktiivi 2024/1203 artikkel 3 lõike 2 punktis a.	
7	<p>Seletuskirjas (lk 27) on eelnõuga kavandatud §-i 367 kohta selgitatud järgmist: “Elavhõbeda ja elavhõbedaühendid on nimetatud REACH määruse XVII lisas, mistõttu on elavhõbe ja elavhõbeda ühendid KemS § 3 lg 1 mõttes kemikaalid. Seega kohalduvad ka elavhõbeda ja selle ühendite REACH määrusest tulenevad nõuded. Sellest tulenevalt kvalifitseeritakse ka elavhõbeda, elavhõbeda ühendite ja -segude või elavhõbedat sisaldavate toodete käitlemise nõuete rikkumine kemikaalide käitlemise rikkumiseks KarS § 367 lg 1 alusel.</p> <p>Selgitame, et elavhõbe on raskmetall (ohtlik aine, kemikaal), mille käitlemine on reguleeritud lisaks REACH määrusele veel mitmes teises EL õigusaktis. Keskkonnakuritegude direktiivis on artikkel 3 lõike 2 punktis elavhõbeda puhul viidatud ainult EL elavhõbedamäärusele (2017/852). Selle määruse eesmärk on Minamata elavhõbedakonventsiooni rakendamine teemades, mis võrreldes konventsiooni nõuetega ei ole ELis kaetud kõigi teiste erinevate valdkondlike õigusaktide kaudu, kus ka elavhõbe reguleeritud on. Seega ei ole direktiivi ülevõtmise seisukohast õigustatud viidata elavhõbeda puhul sellele, et see aine on REACH määrusega reguleeritud. Keskkonnakuritegude direktiiv viitab ainult EL elavhõbedamäärusele. Direktiivi ülevõtmise seisukohast on oluline, et määrusega (EL) 2017/852 keelatud tegevused/tooted jms saaks karistused. Palume eeltoodud seletuskirja lõigu teine lause sõnastada järgmiselt: „Seega kohalduvad ka elavhõbeda ja selle ühendite REACH määrusest aga ka elavhõbeda määrusest ja teistest EL määrustest tulenevad nõuded.“</p>	Arvestatud. Seletuskirjas tehtud vastavad parandused.
8	Seletuskirjas on eelnõuga kavandatud §-i 368 ³ selgitustes märgitud, et fluoritud kasvuhoonegaaside ja osoonikihti kahandavate ainete valdkonnas toime pandud väärteo ja kuritegude kattuvuse korra tuleb lähtuda KarS § 3 lg-st 5, mis sätestab, et kui isik paneb toime teo, mis vastab nii väärteo- kui ka kuriteokoosseisule, karistatakse isikut üksnes kuriteo eest, ja seda selgitavast asjakohasest kohtupraktikast. Karistusõiguslike meetmete kohaldamisel tuleb lähtuda proportsionaalsuse ja ultima ratio põhimõttest. Kuigi eelnõu ja seletuskiri	Seletuskirja täiendatud. Oleme teadlikud, et AÕKS-is sätestatud väärteokaristused on osaliselt kattuvad eelnõuga kehtestatava kuriteokoosseisuga. Mõlemal juhul tuleb süüteokoosseisude kehtestamise kohustus Euroopa Liidu õigusaktist – väärteokaristuste (haldustrahvide) olemasolu on kohustuslik Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruste nr 2024/590 ja

	<p>viitavad õigustatult Euroopa Liidu õiguse nõudele kriminaliseerida teatud keskkonnaohtlikud käitumisviisid, tuleb arvestada, et kõik määruste rikkumised ei ole oma olemuselt võrreldavad raskete keskkonnakuritegudega.</p> <p>Praktikas hõlmavad mitmed võimalikud rikkumised eelkõige haldus- ja järelevalvemenetluse raames lahendatavaid olukordi, sealhulgas ettevõtjate eksimusi regulatiivsete keeldude tõlgendamisel või üksikuid rikkumisi, mis ei ole toime pandud tahtlikult ega suures ulatuses. Senine praktika atmosfääriõhu kaitse seaduse alusel on näidanud, et vääртеomenetlus ja haldusjärelevalve on olnud piisavad ja tõhusad meetmed enamiku rikkumiste käsitlemisel.</p> <p>Vääртеo- ja järelevalvemeetmete kasutamine võimaldab reageerida rikkumistele paindlikult, proportsionaalselt ja õigusselgelt, säilitades samas võimaluse kohaldada kriminaalvastutust üksnes raskematel, tahtlikel või ulatuslikel juhtudel. Seetõttu peame oluliseks, et seletuskiri rõhutaks selgemalt, et KarS § 368³ lõike 1 kuriteokoosseisude kohaldamine on mõeldud erandlikeks juhtudeks ning et vääртеo- ja kuriteokoosseisude kattuvuse korral on praktikas võimalik ja vajalik lähtuda mõistlikkuse põhimõttest.</p> <p>Eeltoodut arvestades võiks seletuskirjas lisaks KarS § 3 lg 5 üldisele viitele selgesõnaliselt märkida, et kohtupraktika kohaselt ei ole kattuvuse korral KarS § 3 lg 5 automaatselt kohaldatav ning võimaldatud on juhinduda isiku jaoks kergemast karistusõigusnormist, nagu on selgitatud ka Riigikohtu kriminaalkolleegiumi asjakohases praktikas (3-1-1-52-12, p 16). Palume seletuskirjas võimalikult selgelt kirjeldada, millistel juhtudel peaks isikut karistama kuriteo eest.</p>	<p>2024/573 kohaselt ning kriminaliseerimise alus tuleneb keskkonnakuritegude direktiivist. Tegemist on ebaloogilise Euroopa Liidu õigusloomega, mille rakendamise väljakutsed tuleb lahendada praktikas.</p> <p>Täiendasime veel seletuskirja osaga, mis selgitab millisel juhul kohaldada vääртеokaristust ja millal on kohaldatav vastutus kriminaalkorras (lk 32):</p> <p><i>„Seega on KarS § 368³ lg-s 1 sätestatud kuritegu kohaldatav raskematele rikkumistele. Vääртеo- ja kuriteokoosseisude kattuvuse korral tuleb praktikas lähtuda kriminaalmenetluse kui ultima ratio põhimõttest. Kohtupraktika kohaselt ei ole kuriteo ja vääртеo kattuvuse korral KarS § 3 lg 5 automaatselt kohaldatav ning võimaldatud on juhinduda isiku jaoks kergemast karistusõigusnormist, nagu on selgitatud ka Riigikohtu kriminaalkolleegiumi asjakohases praktikas (3-1-1-52-12, p 16).“</i></p>
9	<p>Kavandatud muudatus: § 368³ lõige 1¹ seob fluoritud kasvuhoonegaaside ja osoonikihti kahandavate ainete ebaseadusliku käitlemise kvalifitseeritud koosseisu selliste tagajärgedega nagu ulatuslik ja pöördumatu või pikaajaline kahju õhu, pinnase või vee kvaliteedile ning märkimisväärse suuruse või keskkonnaväärtusega ökosüsteemi või elupaiga hävimine. Leiame, et selline kvalifikatsioon ei ole nende ainegruppide tegeliku keskkonnamõju iseloomuga sisuliselt koosõlas. Fluoritud kasvuhoonegaaside ja osoonikihti kahandavate</p>	<p>Mittearvestatud. Kohustus näha ette KarS § 368³ lg 1 rikkumise kvalifitseeritud koosseis lg-s 3 nimetatud katastroofiliste tagajärgedega tuleneb direktiivi artikkel 3 lõikest 3. Eestil ei ole direktiivi ülevõtmisel võimalik sellest kohustusest kõrvale kalduda. Seega ei ole</p>

<p>ainete mõju avaldub eelkõige globaalsel ja kumulatiivsel tasandil läbi panuse kliimamuutusesse ja osoonikihi hõrenemisse. Need ained ei põhjusta tavapärasel käitlemisel ega ka ebaseadusliku käitlemise korral otseselt, lokaalselt tuvastatavat kahjustust pinnasele või veekogudele ega konkreetsete elupaikade hävimist klassikalises tähenduses.</p> <p>Karistusõiguslikult eeldab kvalifitseeritud koosseisu kohaldamine selget põhjuslikku seost konkreetse teo ja konkreetse tagajärje vahel. Fluoritud kasvuhoonegaaside ja osoonikihti kahandavate ainete puhul on sellist seost üksikute käitlemistoomingute tasandil äärmiselt keeruline või praktiliselt võimatu tuvastada, mistõttu võib kehtestatud sõnastus tuua kaasa õigusselguse ja proportsionaalsuse probleeme.</p> <p>Kuivõrd nimetatud ainete keskkonnamõju erineb kvalitatiivselt klassikalistest keskkonnareostusjuhtumitest (nt pinnase või vee otsene saastamine), ei pea me põhjendatuks kvalifitseeritud koosseisu sidumist ökosüsteemi või elupaiga hävimisega või õhu, pinnase või vee kvaliteedi otsese kahjustamisega. Selline lähenemine ei arvesta nende ainete mõju tegelikku olemust.</p> <p>Kui eesmärk on raskendada fluoritud kasvuhoonegaaside ja osoonikihti kahandavate ainete tahtlikku või suures mahus ebaseaduslikku käitlemist, peaks kvalifitseeritud koosseis lähtuma pigem:</p> <p>teo ulatusest (nt suur kogus, korduv tegevus, süstemaatilisus);</p> <p>teo tahtlikkusest ja teadlikkusest;</p> <p>olulisest panusest kliima- või osoonikihti kahjustava mõju tekkesse, mitte klassikalise lokaalse keskkonnakahju kategooriatest.</p> <p>Teeme ettepaneku sõnastada lõige 1¹ järgmiselt</p> <p>„(1¹) Sama teo eest, kui tegu on toime pandud tahtlikult või ulatuslikus mahus ning sellega on oluliselt suurendatud fluoritud kasvuhoonegaaside või osoonikihti kahandavate ainete heidet keskkonda või takistatud nende</p>	<p>võimalik kasutada ettepanekus väljapakutud alternatiivset sõnastust.</p>
---	---

	nõuetekohast kokkukogumist või hävitamist, – karistatakse rahalise karistuse või kuni kaheksa-aastase vangistusega.	
10	Palume seletuskirja leheküljel 32 sõnad „osooni kahandavate ainete“ asendada sõnadega „osoonikihti kahandavate ainete“	Arvestatud. Seletuskirja parandatud.
11	<p>Palume täiendada eelnõu §-s 3 nimetatud väärtemenetluse seadustiku § 52 lõike 15¹ sõnastust järgmiselt:</p> <p>Väärtemenetluse seadustiku paragrahvi 52 täiendatakse lõikega 15¹ järgmises sõnastuses:</p> <p>„(15¹) Karistusseadustiku § 371¹ lõigetes 1 ja 4 ettenähtud väärtegade kohtuväline menetleja on Keskkonnaamet ning Põllumajandus- ja Toiduamet.“</p> <p>Hetkel on töös EUDRi rakendamiseks vajaliku seaduse eelnõu ettevalmistamine. Asutuste vaheline pädevusjaotus on saaduste ja toodete lõikes kokku lepitud ja nimetatud eelnõus on jagatud riiklik järelevalve asjaomaste saaduste lõikes kahe asutuse vahel. Puidu ja kautšuki ning nendest toodetud asjaomaste toodete üle teostab riiklikku järelevalvet Keskkonnaamet. Veiste, soja, kohvi, kakao ja õlipalmi ning nendest toodetud asjaomaste toodete üle teostab riiklikku järelevalvet Põllumajandus- ja Toiduamet.</p>	Arvestatud. Eelnõud ja seletuskirja täiendatud.
Siseministerium		
12	<p>Eelnõu § 1 p 1. Eelnõuga muudetakse KarS § 1 lõike 1 teist lauset selliselt, et väärtegade puhul oleks edaspidi võimalik lisaks eriseadustele sätestada karistamise erisusi ka KarS eriosas.</p> <p>Seletuskirja kohaselt on muudatus vajalik selleks, et võimaldada KarS eriosas sätestatud väärtekoosseisu puhul käibepõhise rahatrahvi kohaldamist. Juhime tähelepanu, et eelnõuga lisatakse KarS-i üksnes üks väärtekoosseis, mille puhul soovitakse juriidilisele isikule ette näha KarS § 47 lõikes 2 sätestatud üldisest rahatrahvi ülemmäärast erinev karistusmäär.</p>	<p>Seletuskirja täiendatud. KarS üldosa loogikat ei muudeta üksnes ühe väärtekoosseisu tõttu. Kehtiva õiguse piirang on vastuolus ka juba vastuvõetud KarS eriosa väärtekoosseisudega, mille eest peab olema võimalik karistada käibepõhise rahatrahviga – siseteabe väärkasutamine (KarS § 398 lg 3) ja turumanipulatsioon (KarS § 398¹ lg 3).</p> <p>KarS § 1 muutmise näol on sisuliselt tegemist karistusseadustiku muutmisel tekkinud õiguslõnga</p>

	<p>Eelnõuga lisatakse KarS-i üksnes üks uus väärteokoosseis, mis on sätestatud KarS § 371¹ lõigetes 1 ja 4. Nimetatud paragrahvi lõige 1 näeb ette karistuse füüsilisele isikule ning lõige 4 sama teo eest karistuse juriidilisele isikule. Sama paragrahvi lõigetes 2, 3 ja 5 on tegemist juba kuriteokoosseisudega. KarS § 371¹ lõikes 1 ettenähtud karistuse ülemmäär on 300 trahviühikut, mis vastab KarS § 47 lõikes 1 sätestatud füüsilisele isikule väärteo eest kohaldatava rahatrahvi ülemmäärale. KarS üldosast erinev lahendus puudutab seega üksnes juriidilist isikut. KarS § 371¹ lõike 4 kohaselt karistatakse juriidilist isikut rahatrahviga kuni neli protsenti juriidilise isiku või tema konsolideerimisgrupi aastasest käibest trahviotsusele eelnenud majandusaastal või kuni kolmekordses väärteo tulemusel teenitud kasule vastavas summas. Sellist karistumäära KarS § 47 lõige 2 ette ei näe, kuivõrd selle kohaselt võib juriidilisele isikule väärteo eest kohaldada rahatrahvi 100–400 000 eurot. Eelnõuga tõstetakse ka KarS §-des 352, 353, 362 ja 366 sätestatud väärtegude eest juriidilisele isikule kohaldatavate rahatrahvide ülemmäära, kuid mitte üle KarS § 47 lõikes 2 sätestatud 400 000 euro piiri.</p> <p>Siseministeeriumi hinnangul ei ole üksnes ühe KarS eriosas paikneva väärteokoosseisu tõttu põhjendatud muuta KarS üldosa üldist loogikat. Normitehniliselt oleks selgem sätestada kõnealune väärteokoosseis koos vajaliku erisusega eriseaduses, nagu on tehtud näiteks konkurentsiseaduses, mitte laiendada KarS § 1 lõikes 1 sätestatud erandi kohaldamisala KarS eriosale tervikuna.</p>	<p>kõrvaldamisega, sest varasem seadus, st kuni 2025. a juulini kehtinud KarS § 47 lg 4 võimaldas nii karistusseadustiku eriosas kui ka muus seaduses näha ette rahatrahvi kohaldamise KarS § 47 lõigetes 1 ja 2 sätestatust erineval alusel ja määras.</p>
13	<p>Eelnõu § 1 p 5. Eelnõuga täiendatakse KarS § 82 lõike 1 punkti 1 selliselt, et KarS 20. peatükis sätestatud teise astme kuritegude kohta tehtud kohtuotsuse täitmise aegumistähtaeg võrdsustatakse esimese astme kuritegude kohta tehtud otsuste täitmise aegumistähtajaga. Seega pikeneks nende kuritegude puhul otsuse täitmise aegumistähtaeg kolmelt aastalt viiele aastale.</p> <p>Seletuskirja kohaselt tuleneb muudatus direktiivi nõudest, mille järgi ei tohi teatud keskkonnanakuritegude eest mõistetud karistuste täideviimise aegumistähtaeg olla lühem kui viis aastat. Siseministeerium ei vaidle vastu</p>	<p>Arvestatud osaliselt. Eelnõust on eemaldatud KarS § 82 lg 1 punktide 1 ja 2 täiendused ning selle asemel on lisatud eelnõukohasesse seadusesse KarS § 82 lg 1 punkt 1¹, mis sätestab, et teise astme keskkonnavastaste süütegude ja ioniseeriva kiirgusega seotud süütegude aegumistähtaeg on viis aastat.</p> <p>Täname ka ettepaneku eest hinnata, kas väärteo otsuse täitmise regulatsiooni tuleks muuta. Leiame, et kehtiv</p>

<p>direktiivist tuleneva kohustuse täitmise vajadusele, kuid juhib tähelepanu, et sellise lahenduse tulemusel muutuvad KarS 20. peatükis sätestatud teise astme kuriteod erandlikuks kuriteoliigiks, mille puhul võrdsustatakse otsuse täitmise aegumine esimese astme kuritegudega.</p> <p>Normitehniliselt tundub meile selgem sätestada KarS 20. peatükis sätestatud teise astme kuritegude kohta KarS § 82 lõikes 1 eraldi täitmise aegumistähtaeg, mitte lisada need KarS § 82 lõike 1 punktis 1 esimese astme kuritegude juurde. Näiteks võiks KarS § 82 lõiget 1 täiendada eraldi punktiga järgmises sõnastuses:</p> <p>„1¹) viis aastat käesoleva seadustiku 20. peatükis sätestatud teise astme kuriteo asjas tehtud kohtuotsuse jõustumisest;“.</p> <p>Selline lahendus täidaks direktiivist tuleneva viieaastase tähtaja nõude, kuid säilitaks KarS § 82 süsteemse loogika, mille kohaselt eristatakse otsuse täitmise aegumist süüteoliigi ja kuriteo raskusastme järgi</p> <p>Lisaks palume sama muudatuse raames hinnata KarS 20. peatükis sätestatud väärtegude kohta tehtud otsuste täitmise aegumistähtaega. KarS § 82 lõike 1 punkti 3 kohaselt on väärteo kohta tehtud otsuse täitmise aegumistähtaeg üks aasta, kuid eelnõuga nähakse teatud keskkonnavastaste väärtegude puhul juriidilistele isikutele ette tavapärasest oluliselt suuremad rahatrahvid, sealhulgas KarS § 371¹ lõikes 4 käibepõhine rahatrahv. Leiame, et tuleks kaaluda KarS 20. peatükis sätestatud väärtegude kohta tehtud otsuste täitmise aegumistähtaja pikendamist või vähemalt seletuskirjas põhjendada, miks kehtiv üheaastane tähtaeg on ka kõrgemate rahatrahvidega keskkonnavastaste väärtegude puhul piisav.</p>	<p>üheaastane täitmise aegumistähtaeg on väärtegude puhul põhjendatud.</p> <p>Väärteokaristuste, sh rahatrahvide, täitmine on praktikas väärteomenetluste suure mahu tõttu administratiivselt koormav. Lühem aegumistähtaeg suunab täitevvõimu ja menetlejat alustama täitemenetlust aegsasti ja aitab vältida põhjendamatu täitedokumentide kuhjumist ja sellest tulenevat koormust täituritele.</p> <p>Suuremad rahatrahvi ülemmäärad ei muuda iseenesest otsuse täitmise korraldust ega eelda täitmise aegumistähtaja pikendamist. Lisaks välistavad KarS § 82 lg-s 2 sätestatud täitmise aegumise peatumise alused olukorra, kus otsus aeguks üksnes seetõttu, et isik hoidub teadlikult rahatrahvi tasumisest (p 1). Täitmise aegumine peatub ka ajaks, mil karistus on määratud tasumiseks või kandmiseks ositi, karistuse täitmisele pööramine on edasi lükatud või karistuse täitmise tähtaega on pikendatud või see on ajatatud (p 3).</p> <p>Samas ei välista me, et Euroopa Liidu õigusest tulenevate väärteokaristustega seoses (eelkõige finants-, konkurents-, keskkonna- ja andmekaitseõiguse valdkondade trahvid, mis on üle võetud väärteokaristustena) võib tulevikus olla otstarbekas karistuste täitmise süsteemi tervikuna analüüsida, kuid käesoleva eelnõu menetlemise raames seda küsimust eraldi hinnata ei ole mõistlik (arvestades, et eelnõu peamine fookus on</p>
--	--

		kriminaalmenetlusel ja keskkonnastastel kuritegudel).
14	<p>Eelnõu § 1 p 7. Juhime tähelepanu terminoloogilisele ebatäpsusele. KarS 20. peatüki pealkiri on „Keskkonnastastased süüteod“ ning seletuskirjas selgitatakse, et §§-d 351¹ ja 351² on keskkonnastastastele kuritegudele kohalduvad üldsätted. Kavandatava KarS § 351¹ pealkirjas kasutatakse aga mõistet „keskkonnakuritegu“, mis peaks aga olema „Keskkonnastastase kuriteo koosseisu tunnused“.</p>	Arvestatud. Eelnõus tehtud vastavad parandused.
15	<p>Eelnõuga kavandatud muudatuste hulgas on seletuskirjas välja toodud, et KrMS-is sätestatud kuritegude loetelu, mille puhul on võimalikud jälitustoimingud, täiendatakse keskkonnastastaste kuritegudega. Samas jääb muutmata KrMS § 212 lõike 2 punkt 7, mille kohaselt toimetab KeA kohtueelset menetlust „keskkonna ja loodusvarade kaitse ning kasutamise nõuete rikkumise kuriteos“.</p> <p>Selguse ja terminoloogilise ühtsuse huvides tuleks eelnõuga muuta ka KrMS § 212 lõike 2 punkti 7 ning näha ette, et Keskkonnaamet toimetab kohtueelset menetlust keskkonnastastastes kuriteos.</p>	<p>Mittearvestatud. Kehtiv KrMS § 212 lg 2 sõnastused on sisuliselt kirjeldavad ega ole seotud karistusseadustiku peatükkide pealkirjadega. KrMS § 212 lg 2 p 7 on valdkonnale viitav uurimisalluvuse norm, mis kirjeldab Keskkonnaameti pädevusse kuuluvaid kuritegusid kaitstava õigushüve kaudu ja piisavalt üldiselt, pidades seega vastu ka karistusseadustiku peatükkide pealkirjade muutmisele. Keskkonna ja loodusvarade kaitse ning kasutamise nõuete rikkumise kuriteod hõlmavad lisaks KarS 20. peatüki tähenduses keskkonnastastastele kuritegudele ka ioniseeriva kiirgusega seotud kuritegusid, mis on sätestatud hoopis KarS 22. peatüki 3. jaos.</p> <p>Lisaks võimaldab see uurimisalluvuse norm tagada ka piisava paindlikkuse, st prokuratuur saab kohtueelset menetlust juhtides otsustada, millise asutusega on kahtlustatav kuritegu kõige lähemalt seotud ja määrata vastavalt sellele kindlaks, kes kohtueelset menetlust läbi viima peab (iseäranis ioniseeriva kiirgusega seotud kuritegude puhul on valik, kas neid menetleb KeA, PPA või KaPO).</p>

16	<p>Soovitame parandada seletuskirja mõjuanalüüsi sõnastust osas, milles PPA-d nimetatakse keskkonnakuritegudega seotud muudatuste sihtgrupina „kriminaaluurimiste“ kontekstis. Esiteks ei ole „kriminaaluurimine“ kehtivas menetlusseadustikus kasutatav termin ning täpsem oleks viidata kriminaalmenetlusele või kohtueelsele menetlusele. Teiseks kuulub keskkonnavastaste kuritegude kohtueelne menetlus üldjuhul KeA uurimisalluvusse, mistõttu võib praegune sõnastus jätta ebatäpse mulje PPA rollist nende kuritegude uurimisel.</p> <p>PPA roll seondub eeskätt sellega, et KeA ei ole jälitusasutus ning KeA menetlustes vajalikud jälitustoimingud teeb vajaduse korral PPA KrMS § 126² lõike 7 alusel. Sellisel juhul tegutseb PPA jälitusasutusena, mitte keskkonnavastaste kuritegude uurimisasutusena. Samuti soovitame mõjuanalüüsis eraldi kajastada KarS §-de 412 ja 412¹ muudatuste mõju, kuivõrd need sätted ei paikne KarS 20. peatükis, kuid kuuluvad teatud juhtudel PPA ja Kaitsepolitseiameti uurimisalluvusse.</p>	<p>Seletuskirja täiendatud. Kriminaaluurimine ei ole tõesti õiguslikult korrektne termin, asendasime selle lauseosaga „kriminaalmenetluses kohtueelse menetluse toimetamine“ ja täpsustasime, et PPA teeb vajaduse korral KeA menetlustes vajalikke jälitustoiminguid. Täpsustasime seotud asutuste nimekirja ka Kaitsepolitseiametiga.</p>
Regionaal- ja Põllumajandusministeerium		
17	<p>Regionaal- ja Põllumajandusministeerium teeb ettepaneku analüüsida füüsilisele isikule mõistetava karistuse vastavust nõukogu määruse (EÜ) nr 1224/2009 artikli 91a lõigetes 1 ja 2 sätestatud põhimõtetele.</p> <p>Karistusseadustiku (edaspidi KarS) § 44 lõigete 1 ja 2 kohaselt mõistetakse füüsilisele isikule kuriteo eest rahaline karistus kolmkümmend kuni viissada päevamäär. Rahalise karistuse päevamäär suuruse arvutab kohus süüdlase keskmise päevasissetuleku alusel. Kohus võib päevamäär suurust vähendada erandlike asjaolude tõttu või suurendada süüdlase elatusasemest lähtudes. Arvestatud päevamäär suuruse ei või olla väiksem kui miinimumpäevamäär. Miinimumpäevamäär suuruse on 10 eurot.</p> <p>Nõukogu määruse (EÜ) nr 1224/2009 (millega luuakse ühenduse kontrollisüsteem ühise kalanduspoliitika eeskirjade järgimise tagamiseks) artikkel 91a kohaselt peavad liikmesriigid määrama kalapüüginõuete tõsise</p>	<p>Selgitame. Õige on tähelepanek, et nii KarS §-de 361 ja 363 ning eelnõuga kavandatava KarS § 357¹ alusel on võimalik karistada füüsilist isikut rahalise karistusega, mille kohaldamise alused tulenevad KarS üldosast ehk eelkõige § 44 lg-test 1 ja 2.</p> <p>Erinevalt kalapüügiseadusesse kavandatud vääriteokosseisudest on karistusseadustikus sätestatud kuritegude puhul aga kaks karistusalternatiivi. Sõltuvalt süü suurusest ning eri- ja üldpreventiivsetest eesmärkidest on võimalik mõista füüsilisele isikule karistuseks kas rahaline karistus või vangistus.</p>

<p>rikkumise korral rahalisi halduskaristusi, mille suurus on minimaalselt vähemalt tõsise rikkumise toimepanemise tulemusel saadud kalapüügi- või vesiviljelustoodete väärtus, ning maksimaalselt vähemalt viiekordne tõsise rikkumise toimepanemise tulemusel saadud kalapüügi- või vesiviljelustoodete väärtus. Korduva tõsise rikkumise toimepanemise eest tuleb määrata rahaline halduskaristus, mille suurus on minimaalselt kahekordne tõsise rikkumise toimepanemise tulemusel saadud kalapüügi- või vesiviljelustoodete väärtus.</p> <p>Kalapüügiseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõuga (887 SE) 1 nähakse ette vastav väärtekoosseis ning karistus, mis vastab eelnimetatud põhimõtetele. Siiski võib üks ja sama tegu, samal ajal kvalifitseeruda nii nõukogu määruse (EÜ) nr 1224/2009 artikli 90 lõigetes 2 ja 3 nimetatud tõsiseks rikkumiseks, millele vastavad kavandatud väärtekoosseisud kalapüügiseaduse (edaspidi KPS) §-des 88¹ ja 88², kui ka kuriteoks kehtiva KarS-i §-de 361 ja 363 ning eelnõuga kavandatava KarS-i § 357¹ tähenduses.</p> <p>Tulenevalt KarS-i § 3 lõikest 5, kui isik paneb toime teo, mis vastab väärteo- ja kuriteokoosseisule, karistatakse isikut üksnes kuriteo eest. Kui kuriteo eest karistust ei mõisteta, võib isikut karistada väärteo eest. Seega üldjuhul tuleb isikut karistada kuriteo eest. Juhul kui juriidilise isiku karistusmäärad vastavad nõukogu määruse (EÜ) nr 1224/2009 artiklis 91a sätestatule (KarS § 44 lõige 8), siis füüsilise isiku karistus võib olla väiksem, kui seda nõuab nõukogu määruse (EÜ) nr 1224/2009 artikkel 91a. KarSi § 44 lõike 1 kohaselt arvutab kohus rahalise karistuse päevamäära suuruse süüdlase keskmise päevasissetuleku alusel ning miinimumpäevamäära suurus on 10 eurot. Seega minimaalne rahaline karistus on vähemalt 300 eurot ja maksimaalseks karistuseks on vähemalt 5000 eurot. Seega olukorras, kus kaluri sissetulekud on väiksed, võib juhtuda see, et liikmesriigina me ei täida nõukogu määruse (EÜ) nr 1224/2009 artiklis 91a sätestatud nõuet. Näiteks tunnistati kohtuasjas nr 1-23-63412 kaks kalurit KarS § 361 lõike 1 alusel süüdi ning neile mõisteti</p>	<p>Seega ei esine kalapüügi- ja vesiviljelustoodete kuritegude ja väärtegude vahel sellist ebakõla, nagu olete viidanud. Kuigi miinimumpäevamäärast lähtuv kalkatsioon võib viia järeldusele, et füüsilise isiku rahaline karistus on 8000 korda väiksem võrreldes juriidilise isikule määratava maksimaalse rahalise karistusega, võimaldab vangistuse mõistmise alternatiiv tagada, et füüsilisele isiku karistamine on tõhus, proportsionaalne ja heidutav. Isikult kriminaalmenetluse tulemusena vabaduse võtmine on sedavõrd intensiivne põhiõiguste riive, et ei võimalda kahelda füüsilisele isikule ettenähtud karistuse heidutavas mõjus. Lisaks on kriminaalmenetluses kohustuslik konfiskeerida kuriteoga saadud vara ehk näiteks kalapüügiga teenitud tulu (KarS § 83¹ lg 1), mis on samuti täiendava meetmena kooskõlas määruse nr 1224/2009 kohustusega tagada, et ühise kalanduspoliitika normide rikkumise eest ettenähtud karistused (küll haldustrahvid) oleksid piisavalt ranged, et hoida tulemuslikult ära edasised rikkumised ja võtta vastutavatelt isikutelt ära nende rikkumisest tulenev kasum (artikkel 89a lg 2).</p> <p>Märkida tasub sedagi, et väärteo- ja kuriteokoosseisude kattuvuse korral tuleb praktikas lähtuda kriminaalmenetluse kui <i>ultima ratio</i> põhimõttest. Kohtupraktika kohaselt ei ole kuriteo ja väärteo kattuvuse korral KarS § 3 lg 5 automaatselt kohaldatav ning võimaldatud on juhinduda isiku jaoks kergemast karistusõigusnormist (RKKK 3-1-1-52-12, p 16) ehk kalapüügiseaduse väärtekoosseisudest, mis</p>
--	--

	<p>karistuseks 280 päevamäära. Päevamäära suuruseks oli 10 eurot, mistõttu tuli mõlemal tasuda rahaline karistus summas 2800 eurot.</p> <p>Üheks võimalikuks alternatiiviks on kaaluda rahalise karistuse sidumist saadud kalapüügi- või vesiviljelustoodete väärtusega asjakohaste kuriteokoosseisude puhul. Siinkohal tuleb arvestada, et mitte kõik kuriteokoosseisud ei ole seotud olulise koguse või olulise kahjuga ega eelda, et kuriteo tulemusel on kala saadud. Seetõttu ei ole alati võimalik rahalise karistuse määramisel võtta aluseks kuriteo kaudu saadud kala väärtust. Näiteks ei ole olulise kogusega ega olulise kahjuga seotud KarS § 361 lõikes 1 sätestatud püügi ebaseaduslik korraldamine. Seega on antud koosseis formaalne ega eelda kahju tekkimist. Selle toimepanemise eest peab karistuseks jääma rahaline karistus.</p> <p>Nende süüteo koosseisude puhul, mille toimepanemise eest on ette nähtud rahaline karistus, teeb Regionaal- ja Põllumajandusministeerium ettepaneku hinnata füüsilisele isikule mõistetava rahalise karistuse proportsionaalsust võrreldes juriidilisele isikule mõistetava rahalise karistusega. Arvestades miinimumpäevamäära, milleks on 10 eurot, siis on maksimaalseks rahaliseks karistuseks vähemalt 5000 eurot, mis on 8000 korda väiksem võrreldes juriidilisele isikule määratava maksimaalse rahalise karistusega. Samuti on küsitav minimaalse rahalise karistuse (300 eurot) heidutav mõju.</p>	<p>saavad olema meie arusaama kohaselt kujundatud vastavalt määruse nr 1224/2009 nõuetele.</p>
18	<p>Eelnõu § 1 punktiga 7 kavandatakse täiendada KarS-i §-ga 351¹, mille lõike 3 punktis 1 kehtestatakse, et kui keskkonnakuriteo koosseisu tunnuseks on kuriteo toimepanemise vahetu objekti oluline kogus, lähtutakse selle koosseisutunnuse sisustamisel sh teo vahetuks objektiks oleva aine või materjali ühikute või liigi isendite arvust ja mil määral on ületatud seaduses või loas kehtestatud piirväärtust. Siinkohal selgitame, et KPSi § 42 lõike 7 kohaselt kalapüügiloale kantakse lubatud aastasaak üksnes siis, kui see on kehtestatud püügivahendite kaupa, kui lubatud aastasaak on kehtestatud üksnes liigi kaupa, siis seda loale ei kanta. KPSi § 47 kohaselt kehtestab lubatud aastasaagi Vabariigi Valitsus määrusega, mistõttu eelnõuga kavandatud keskkonnakuriteo koosseisu sisustamisel, kui kuriteo toimepanemise vahetu objekti tunnuseks on oluline</p>	<p>Arvestatud. Eelnõus tehtud KarS § 351¹ lg 3 p-s 1 (ja lg 1 p-s 4) juures järgmine muudatus:</p> <p>„1) teo vahetuks objektiks oleva aine või materjali ühikute või liigi isendite arv ja mil määral on ületatud seaduses, selle alusel kehtestatud õigusaktis, Euroopa Liidu õigusaktis või loas kehtestatud piirväärtust“</p>

	<p>kogus ei saaks justkui lähtuda Vabariigi Valitsuse kehtestatud lubatud aastasaagist. Kuigi hetkel ei ole kehtestatud ühegi kaitsealuse liigi lubatud aastasaaki ei saa välistada, et tulevikus seda ei kehtestata.</p> <p>Regionaal- ja Põllumajandusministeerium teeb ettepaneku asendada eelnõuga kavandatud KarS § 351¹ lõike 3 punktis 1 sõna „seadus“ sõnaga „õigusakt“. Juhime tähelepanu ka sellele, et toetada ei saa „seaduses või selle alusel kehtestatud õigusaktis“ konstruktsiooni kasutamist, kuna ei ole välistatud, et tulevikus võib Euroopa Liit kehtestada otsekohalduva kvoodi kalurite jaoks.</p>	
19	<p>Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2011. a määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ § 28 lõike 6 kohaselt tuleb seaduseelnõus vältida otsust viidet direktiivi sättele. Lubatud on otsesed viited ainult Euroopa Liidu direktiivi tehnilistele sätetele, mida Eesti peab üksüheselt kohaldama ja mille kordamine seaduseelnõus ei ole õigusselguse seisukohalt otstarbekas ega vajalik. Eelneva põhjal teeb Regionaal- ja Põllumajandusministeerium ettepaneku analüüsida täiendavalt eelnõus kavandatud otseviidete õiguspärasust direktiividele.</p>	<p>Selgitame. Eelnõus kavandatud otseviited direktiividele seonduvad KarS §-dega 357¹ ja 358¹ ning puudutavad viiteid nõukogu direktiivile 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (nn elupaikade direktiiv) ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (nn linnudirektiiv). Tegemist on direktiividega, millele viidatakse otse ja korduvalt ka looduskaitseaduses, kuivõrd neis direktiivides või nende lisades nimetatud kaitsealuste liikide nimekirja ei ole riigisisesele õigusesse ületoodud. Seega on tarvilik viidata neile liikidele koos viitega kõnealustele direktiividele.</p>
20	<p>Eelnõuga kavandatakse täiendada KarSi ajakohaseid kuriteokoosseisusid kvalifitseeritud koosseisuga. Teeme ettepaneku kaaluda veelkord nimetatud koosseisu sellisel kujul sätestamise kooskõla süüteo koosseisu määratletuse ja õiguselguse nõudega. Karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (554 SE) seletuskirja kohaselt peab nii normi rikkujale kui ka selle täitmise üle järelevalvet teostavale ametnikule olema selge, milline tegu on karistatav. Laialt ja ebamääraselt sõnastatud norm jätab</p>	<p>Selgitame. Saame aru määratlemata õigusmõistete kasutamisega seonduvast murest (nt <i>märkimisväärne suurus, ulatuslik, pikaajaline, oluline kogus</i>). Samas on tegemist direktiivi poolt ettekirjutatud ja paratamatult hinnanguliste kriteeriumidega, mis on mõeldud katma laia hulka keskkonnavaldkondasid ja -elemente (nt vesi, pinnas, õhk, elurikkus), samuti</p>

	<p>liigse diskretsioonivõimu menetlejale, otsustamaks, kas konkreetsel juhul kohaldatakse vastutust või mitte. Seega on süüteo koosseisu kehtestamisel oluline tagada selle üheselt mõistetavus ning siduda koosseisu kirjeldus konkreetsete asjaolude esinemisega nii palju kui võimalik. Üksnes sellisel juhul on võimalik mõista, milline tegu on süütegu ja milline karistus sellele järgneb. Lisaks tähendab see, et koosseisutunnuste hindamisse kaasatud eksperdi või muu asjatundja ülesandeks peaks jääma üksnes koosseisutunnuseks oleva faktilise asjaolu tuvastamine. Seadusandja ülesanne on aga koosseisutunnuse sisustamine.</p>	<p>erineva iseloomuga rikkumisi. Seetõttu ei ole nn ökotsiidi kaaluga teo sidumine ühetaoliste, kõigis valdkondades kehtivate künnistega realistlik lahendus – sama künnis võib olla kohane üksnes piiratud valdkondades ja anda teistes ebaoproportsionaalse tulemuse. Sarnaselt Eestile on ka näiteks Saksamaa võtnud direktiivi artikkel 3 lõikes 3 sätestatud kvalifitseeritud koosseisu üle direktiivi sõnastust järgides ja jätnud selle sisustamise blanketseks ehk keskkonnaõiguse haruseadustele tuginevaks ja kohtupraktika kujundada.</p> <p>Leiame ühtlasi, et kvalifitseeritud koosseisu määratlemata kriteeriumite õigusselgemaks kirjutamine peaks toimuma läbi keskkonnaõiguse valdkonna rakendusaktide täpsustamise – seda juhul, kui jõuda analüüsi tulemusena järeldusele, et need on puudulikud või ajakohastamata. Kavatseme tõstatada vastava teema keskkonnakuritegude vastase võitluse riikliku strateegia väljatöötamisel, mille tähtaeg on direktiivi järgi 21. mai 2027.</p> <p>Täpsustasime siiski seletuskirja, et oluline osa kvalifitseeritud koosseisu keskkonnakahju ulatuse hindamisest toimub KarS § 351¹ lõikes 2 sätestatud hindamisraamistiku kaudu. <i>Oluline kahju</i> toimib eeskätt kuriteo ja väärteo eristamise lävendina ning selle hindamisel vaadeldakse loetelus nimetatud tunnuseid koosmõjus. Kvalifitseeritud koosseis peab aga olema oma kvalitatiivsete kui ka kvantitatiivsete näitajate poolest olema äratuntavalt suurem <i>olulisest kahjust</i> vee, pinnase või välisõhu kvaliteedile, vee seisundile, ökosüsteemile, looma- või taimeliikide</p>
--	---	--

		isenditele. Tulenevalt koosseisude blanketsest iseloomust toimub nende tunnuste sisustamine läbi vastava valdkonna eriseaduste, nende alusel kehtestatud õigusaktide ja Euroopa Liidu otsekohalduvate määruste.
21	<p>Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2024/1203 ülevõtmiseks on eelnõuga kavandatava § 371¹ lõike 2 koosseisuliseks tunnuseks määratud rikkumine olulises koguses. Seletuskirja kohaselt on tegemist olulise kogusega, kui asjaomaste toodete turuväärtus ületab 4000 eurot. Ühtlasi leitakse, et olulise kogusega võib olla tegemist ka siis, kui 4000 euro lävend teatud juhtudel ei täitu. Eelnõuga kavandatava KarSi § 371¹ kohaselt on oluline kogus see tunnus, mis eristab väärtegu kuriteost. Lisaks lähtutakse eelnõuga kavandatava KarSi § 351¹ lõike 3 punkti 4 kohaselt kuriteo toimepanemise vahetu objekti olulise koguse määratlemisel selle rahalisest suurusel, kui see on määratav.</p> <p>Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi hinnangul on seletuskirjas toodud summa on liiga madal, võib praktikas osutada ebaproportsionaalseks ja kaasa tuua ülekriminaliseerimise. Seega teeme ettepaneku hinnata veelkord olulise koguse rahalist väärtust ning teha seletuskirjas asjakohane muudatus. Näiteks on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/1115, milles käsitletakse teatavate raadamise ja metsade degradeerumisega seotud saaduste ja toodete liidu turul kättesaadavaks tegemist ja liidust eksportimist ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 995/2010 (ELT L 150, 9.6.2023, lk 206–247) reguleerimisalasse kuuluva kohvi, täpsemalt kohviubade ühe jaekaubanduses müüdava 1 kg pakendi hind hinnanguliselt 20 eurot. Seega piisab seletuskirjas nimetatud summa täitmiseks juba 200-st 1 kg pakendi turustamisest, et täita kuriteokoosseis. Samuti kuuluvad viidatud määruse reguleerimisalasse veised, mille turuhind on keskmiselt 2 eur/kg eluskaalu kohta ja veiste turuhind jääb vahemikku 800–3000 eurot.</p>	Arvestatud. Muutsime seletuskirja ja eemaldasime viited sellele, et oluline kogus on vaikimisi täitunud, kui asjaomaste saaduste turuväärtus ületab 4000 eurot. Selleks, et vältida ülekriminaliseerimist ja samal ajal ka liiga kõrge krimaliseerimise lävendi seadmist, ei ole seletuskirjas enam konkreetset rahasummat, vaid lähtuda tuleb eelkõige KarS § 351 ¹ lg-s 3 sätestatud tunnustest nende koosmõjus (sh ühe aspektina kuriteo vahetu objekti turuväärtusest).
22	Eelnõuga kavandatavates KarS-i §-des 357 ¹ ja 358 ¹ loetakse edaspidi karistatavaks teoks ka Euroopa Liidu kaitsealuse liigi müügiks pakkumist, kui	Selgitame. Kuna direktiiv kohustab krimaliseerima kõnealuste liikide müügiks pakkumise (artikkel 3 lg 2

	<p>see on toime pandud kas tahtlikult või ettevaatamatusest. Siinkohal tekib küsimus, kas kuriteokoosseis on täidetud juba siis, kui on tuvastatud fakt, et isik on veebikeskkonnas avaldanud müügikuulutuse Euroopa Liidu kaitsealuse liigi, nt atlandi tuura kohta, ilma et oleks vaja kontrollida, kas isikul oli ka tegelik tahe müüa seda liik. Eelnõuga kavandatud kuriteokoosseisude eesmärgiks on nende liikide kaitse ning karistustel peab olema heidutav mõju. Küll aga ei ole eesmärk täidetud siis, kui karistatav on ka selline tegu, mis tegelikult ei ohusta kaitsealuseid liike. Näiteks siis, kui isik avaldab müügikuulutuse ilma tegeliku kavatsuseta müügitehingut sõlmida. Regionaal- ja Põllumajandusministeerium teeb ettepaneku täiendavalt analüüsida müügiks pakkumise kriminaliseerimist ning juhul kui analüüsi tulemusel jõutakse järelduseni, et müügiks pakkumine peab olema karistatav, siis täiendada seletuskiri vastava selgitusega, mida täpselt peetakse silmas müügiks pakkumise all.</p>	<p>p n), siis ei ole võimalik jätta seda teoalternatiivi koosseisuga hõlmamata. Samuti on asjakohane märkida, et direktiivi põhjenduse 16 järgi tuleb mh <i>müügiks pakkumise</i> puhul hõlmata ka info- ja kommunikatsioonitehnoloogia abil toime pandavad teod.</p> <p>Oluline on aga märkida, et kuriteo eest vastutusele võtmiseks ei piisa üksnes sellest, et isik on tehniliselt avaldanud teksti või pildi, vaid tuvastada tuleb ka subjektiivse koosseisu tunnuse (tahtluse või ettevaatamatuse) esinemine. Kui isik avaldab n-ö fiktiivse kuulutuse ilma tegeliku kavatsuseta kaitsealust isendit müüa (nt isik ei oma isendit ega saa seda reaalselt hankida, kuulutus on ilmselgelt huumorivõtmes või muul viisil tegelikule turukäitumisele mittevastav), ei pruugi tegu vastata süüteokoosseisu subjektiivsele küljele ega kujutada endast karistatavat käitumist. Praktikas hinnatakse muu hulgas kuulutuse sisu, konteksti ja muid objektiivseid asjaolusid, mis näitavad, kas tegemist on reaalse turupakkumisega.</p> <p>Täiendasime siiski seletuskirja joonealuse selgitusega, et <i>müügiks pakkumise</i> all peetakse silmas kaitsealuse liigi isendi tasu eest võõrandamisele suunatud pakkumist, sh veebikuulutust, aga mitte pelgalt näilist või ilmselgelt tegelikkusele mittevastavat ettepanekut (lk 20).</p>
23	<p>Ettepanek täiendada eelnõu § 3, millega täiendatakse väärteomenetluse seadustiku § 52 lõikega 15¹, ning lisada karistusseadustiku § 371¹ lõigetes 1 ja 4 ettenähtud väärtegude kohtuväliseks menetlejaks ka Põllumajandus- ja</p>	<p>Arvestatud. Eelnõud ja seletuskirja täiendatud.</p>

	<p>Toiduamet, Kliimaministeeriumi ning Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi vahelise kokkuleppe kohaselt on riiklik järelevalve Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2023/1115 kehtestatud nõuete täitmise üle jagatud Keskkonnaameti ning Põllumajandus- ja Toiduameti vahel. Siinjuures on kokku lepitud, et järelevalve käigus tuvastatud rikkumisi, sh väärtegeid menetleb oma valdkonnas kumbki asutus ise. Seega on oluline, et Põllumajandus- ja Toiduametil oleks antud eelnõuga kavandatava karistusseadustiku § 371¹ lõigetes 1 ja 4 kehtestatud väärtegeid menetlemise õigus kohtuvälise menetlejana. Asjakohane eelnõu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/1115 rakendamiseks on käesoleval hetkel ministeeriumite vahelises koostöös ettevalmistamisel.</p>	
Maksu- ja Tolliamet		
24	<p>Peame oluliseks märkida, et eelnõuga kavandatava KarS § 351¹ lõikes 3 sätestatud kriteeriumid kuriteo toimepanemise vahetu objekti olulise koguse sisustamiseks on arusaadavad ja põhjendatud. Samas juhime tähelepanu, et KarS § 351¹ lõike 3 kriteeriumid jäävad EL-i kaitsealuste liikide isendite osade ja nendest saadu puhul praktikas raskesti kohaldatavaks ilma täpsema siseriikliku hindamisaluseta. Looduskaitseaduse (LKS) § 77 lg 9 kohaselt arvestatakse EL Nõukogu määruse nr 338/97 lisades A–D nimetatud liikide isenditega tehtavateks tehinguteks ja toiminguteks nimetatud määrusega ja selle alusel kehtestatud reeglite rikkumise eest keskkonnakahju 13–127 820 eurot olenevalt liigi ohustatuse astmest ja isendi turuväärtusest. Mõlemad, nii liigi ohustatuse aste kui isendi turuväärtus, on subjektiivsed. Veel enam, kui isendist on valmistatud toode, nt elevantiluu kujukesed, jääb ebaselgeks, kuidas sellisel juhul määratakse teo vahetu objekti rahalist väärtust, sellest tulenevat kahju ning olulise koguse piiri (st millest alates on oluline kogus). Näiteks võib praktikas tekkida küsimus, et kas ühe haruldase isendi (tiiger) või muu suure kasulase valdamine on käsitatav olulise kogusena ning kui jah, siis kas see kehtib ka ühe sellest isendist valmistatud saadu (nt väike ehtedetail) kohta.</p>	<p>Teadmiseks võetud. Oleme ettepaneku sisuga nõus ja toetame vajadust täiendada ja ajakohastada valdkondlike rakendusakte, et need toetaksid KarS § 351¹ lõigetes 1–3 nimetatud määratlemata õigusmõistete sisustamist. Valdkondlike rakendusaktide muutmist saavad aga juhtida vastavate valdkondade eest vastutavad ministeeriumid – mis puudutab looduskaitseaduse alusel kehtestatavaid rakendusakte, siis peaks seal olema eestvedajaks Kliimaministeerium.</p> <p>Kavatseme teha ettepaneku täiendada keskkonnavastaste kuritegude puhul õigusselgema raamistiku loomiseks valdkondlike rakendusakte keskkonnakuritegude vastase võitluse riikliku strateegia väljatöötamisel, mille tähtaeg on direktiivi järgi 21. mai 2027.</p>

	<p>Siseriiklikult on sätestatud looduslikule loomastikule (kalad, ulukid) tekitatud kahjumäärad. Leiame, et õiguselguse tagamiseks ja praktikas kohaldamiseks võiks täpsustada KarS § 351¹ lg 3 rakendussuuniseid, kehtestades ka Euroopa Liidu tasandi kaitsealustele liigi isenditele (lisad A-D) konkreetsed kahjumäärad või isendite arvulised künnised, millest alates loetakse kogus oluliseks. See võimaldaks hinnata koguse olulisust objektiivselt ja prognoositavalt, vähendades vajadust kulukate ja subjektiivsete eriekspertiiside järele.</p> <p>Arvestades eeltoodut ning karistusõiguse määratletuse põhimõtet, teeme ettepaneku täiendada valdkondlikke rakendusakte viisil, mis sätestaks Euroopa Liidu tasandi kaitsealustele liigi isenditele selged summalised ja arvulised lävendid, millest alates loetakse kogus automaatselt oluliseks. Samuti palume eelnõu seletuskirjas selgemalt lahti kirjutada, et kuidas toimub olulise koguse arvestamine isenditest valmistatud toodete puhul, st kas selle aluseks on toodete (saaduste) turuväärtus, nende valmistamiseks kulunud isendite arv või toodete füüsiline hulk.</p>	
25	<p>Kuna KarS § 368³ lg-s 1 sätestatud kuriteol puudub olulise koguse lävend (fluoritud kasvuhoonegaaside ja osoonikihti kahandavate ainete ebaseaduslik käitlemine), siis jääb selgusetuks, millal rakenduvad AÕKS-is sätestatud väärteokoosseisud ja millal tuleb alustada kriminaalmenetlust.</p>	<p>Seletuskirja täiendatud. Oleme teadlikud, et AÕKS-is sätestatud väärteokaristused on osaliselt kattuvad eelnõuga kehtestatava kuriteokoosseisuga. Mõlemal juhul tuleb süüteokoosseisude kehtestamise kohustus Euroopa Liidu õigusaktist – väärteokaristuste (haldustrahvide) olemasolu on kohustuslik Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruste nr 2024/590 ja 2024/573 kohaselt ning kriminaliseerimise alus tuleneb keskkonnakuritegude direktiivist. Tegemist on ebaloogilise Euroopa Liidu õigusloomega, mille rakendamise väljakutsed tuleb lahendada praktikas.</p> <p>Täiendasime veel seletuskirja osaga, mis selgitab millisel juhul kohaldada väärteokaristust ja millal on kohaldatav vastutus kriminaalkorras (lk 32):</p>

		<p>„Seega on KarS § 368³ lg-s 1 sätestatud kuritegu kohaldatav raskematele rikkumistele. Väärteo- ja kuriteokoosseisude kattuvuse korral tuleb praktikas lähtuda kriminaalmenetluse kui ultima ratio põhimõttest. Kohtupraktika kohaselt ei ole kuriteo ja väärteo kattuvuse korral KarS § 3 lg 5 automaatselt kohaldatav ning võimaldatud on juhendada isiku jaoks kergemast karistusõigusnormist, nagu on selgitatud ka Riigikohtu kriminaalkolleegiumi asjakohases praktikas (3-1-1-52-12, p 16).“</p>
<p>Riigiprokuratuur</p>		
<p>26</p>	<p>Kõnealuses eelnõus kasutatakse läbivalt määratlemata mõisteid nagu märkimisväärne suurus, ulatusliku või pikaajalise mõjuga kahju, oluline kogus. Vastavad mõisted vajaksid sisustamist. Pakutud sõnastus põhjustab tõenäoliselt kohtupraktikas vaidlusi teemal, mis on märkimisväärne suurus – kas see on väiksem kui oluline kahju või suurem kui suur kahju või on see sama, mis on suur kahju. Mitmendast m2 on ulatuslik kahju või mitmest kuust-aastast algab pikaajalise mõjuga kahju? Kas märkimisväärne suurus on sama, mis on oluline kahju?</p> <p>Siiani on keskkonnavastaste kuritegude koosseisu sisustamisel olnud raskuspunktiks keskkonnale tekitatud olulise kahju suuruse määratlemine. Kuna maapinnal, õhul ja veel puuduvad rahalised väärtused, olid need koosseisud siiani sisutühjad.</p>	<p>Selgitame. Saame aru määratlemata õigusmõistete kasutamisega seonduvast murest (nt <i>märkimisväärne suurus, ulatuslik, pikaajaline, oluline kogus</i>). Samas on tegemist direktiivi poolt ettekirjutatud ja paratamatult hinnanguliste kriteeriumidega, mis on mõeldud katma laia hulka keskkonnavaldkondasid ja -elemente (nt vesi, pinnas, õhk, elurikkus), samuti erineva iseloomuga rikkumisi. Seetõttu ei ole nn ökotsiidi kaaluga teo sidumine ühetaoliste, kõigis valdkondades kehtivate ruutmeetri- või ajaühikuga seotud künnistega realistlik lahendus – sama künnis võib olla kohane üksnes piiratud valdkondades ja anda teistes ebaproportsionaalse tulemuse. Sarnaselt Eestile on ka näiteks Saksamaa võtnud direktiivi artikkel 3 lõikes 3 sätestatud kvalifitseeritud koosseisu üle direktiivi sõnastust järgides ja jätnud selle sisustamise blanketseks ehk keskkonnaõiguse haruseadustele tuginevaks ja kohtupraktika kujundada.</p>

		<p>Leiame ühtlasi, et kvalifitseeritud koosseisu määratlemata kriteeriumite õiguselgemaks kirjutamine peaks toimuma läbi keskkonnaõiguse valdkonna rakendusaktide täpsustamise – seda juhul, kui jõuda analüüsi tulemusena järeldusele, et need on puudulikud või ajakohastamata. Kavatsime tõstatada vastava teema keskkonnakuritegude vastase võitluse riikliku strateegia väljatöötamisel, mille tähtaeg on direktiivi järgi 21. mai 2027.</p> <p>Täpsustasime siiski seletuskirja, et oluline osa kvalifitseeritud koosseisu keskkonnakahju ulatuse hindamisest toimub KarS § 351¹ lõikes 2 sätestatud hindamisraamistiku kaudu. <i>Oluline kahju</i> toimib eeskätt kuriteo ja väärteo eristamise lävendina ning selle hindamisel vaadeldakse loetelus nimetatud tunnuseid koosmõjus. Kvalifitseeritud koosseis peab aga olema oma kvalitatiivsete kui ka kvantitatiivsete näitajate poolest olema äratuntavalt suurem <i>olulisest kahjust</i> vee, pinnase või välisõhu kvaliteedile, vee seisundile, ökosüsteemile, looma- või taimeliikide isenditele. Tulenevalt koosseisude blanketsest iseloomust toimub nende tunnuste sisustamine läbi vastava valdkonna eriseaduste, nende alusel kehtestatud õigusaktide ja Euroopa Liidu otsekohalduvate määruste.</p>
27	Ettepanek jätta kvalifitseeritud koosseisude (nn ökotsiidi) sanktsioonist rahaline karistus välja, sest tegemist on raskendava koosseisuga ja rahalise karistuse mõistmine ei teeni normi eesmärki.	Arvestatud. Eelnõus tehtud vastavad muudatused.

28	Eelnõus kasutatakse läbivalt mõistet „kaitseala“, mis on liiga kitsas mõiste, mistõttu on ettepanek see sõna asendada „kaitstav loodusobjekt“.	Arvestatud. Eelnõus ja seletuskirjas on asendatud sõna <i>kaitseala</i> mõistega <i>kaitstav loodusobjekt</i> .
29	KarS § 351 ¹ – selleks, et oleks täidetud 20.ptk koosseisudes nimetatud põhjustamise oht, olulise kahju tekkimise kriteerium ja vahetu objekti oluline kogus, peavad olema täidetud kõik 4 tunnust, mida praktikas on täita võimatu. Ettepanek oleks eraldada punktid sõnaga „või“.	Arvestatud. Eelnõus tehtud vastavad parandused. Lisasime täpsuse huvides lg-te 1–3 punktide 3 lõppu sõna <i>või</i> .
30	KarS § 357 ¹ – mis on oluline kogus? Mis on isendi oluline häirimine? KarS § 358 ¹ – mis on oluline kogus? Mis on isendi oluline häirimine?	Selgitame. Olulist kogust tuleb sisustada läbi eelnõuga kavandatava KarS § 351 ¹ lg-s 3 sätestatud kriteeriumite. Lisame ka väljavõtte seletuskirja tekstist (lk 16): <i>Endiselt on võimalik KarS § 351¹ lõigetes 1,2 ja 3 nimetatud mõistete sisustamisel tugineda ka valdkondlikele eriseadustele, kuid valdkondlikud eriseadused, nende alusel kehtestatud keskkonna kvaliteedi piirväärtused ja keskkonnaseire meetodid on eelkõige tehniliseks sisendiks (nt mõõtmistulemused, arvutusviisid, mõju ulatuse ja kestuse hindamise alused). Need ei asenda karistusõiguslikku hinnangut selle kohta, kas tegu vastab KarS § 351¹ tähenduses olulise kahju, olulise koguse või ohu kriteeriumitele. Lõplik karistusõiguslik hinnang isiku teole kujuneb KarS-is sätestatud hindamisraamistiku alusel. Selliselt on tagatud eri keskkonnaõiguse valdkondade eripäradega arvestamine, kuid senisest selgem ja prognoositavam kriminaalvastutuse lävend. Üldjuhul tuleb KarS § 351¹ lg-tes 1–3 nimetatud koosseisutunnuste hindamisse kaasata ekspert või asjatundja, sest nende</i>

		<p><i>küsimuste lahendamine on usaldusväärset võimalik üksnes mitte(karistus)õiguslike eriteadmiste alusel. Siiski saab üksnes kohus hinnata nende tõendite usaldusväärset ja kvaliteeti ning kujundada lõplik eriteadmistele tuginev seisukoht tõendamiseseme asjaolu esinemise kohta (vrd RKKK 1-15-10967/38, p 13 ja 1-21-6698/50, p 19).</i></p> <p>Oluline häirimine ei ole karistusõiguslik mõiste ja see tuleb sisustada läbi looduskaitseaduse, võttes eelkõige aluseks LKS § 32 lg 2 ja § 55 lg-d 6, ja 6¹ (vt ka seletuskirja lk 22).</p>
31	KarS § 364 lg 1, lg 1 ¹ – ioniseeriva kiirguse keskkonda viimise eest – kas kiirgust on võimalik viia keskkonda (vt sama ka KarS § 365)? Kõnealuse koosseisu puhul võiks kasutada direktiivi sõnastust.	Arvestatud. Eelnõus tehtud vastavad parandused, st <i>viimine</i> asendatud sõnaühendiga <i>juhtimine või heitmine</i> .
32	KarS § 368 ³ – on probleem lg 1, mis seisneb selles, et AÕKS-ist § 240–245 sätestatud väärteokoosseis katab eelnõu koosseisu ehk kuriteona ei saaks me seda menetleda.	Seletuskirja täiendatud. Oleme teadlikud, et AÕKS-is sätestatud väärteokaristused on osaliselt kattuvad eelnõuga kehtestatava kuriteokoosseisuga. Mõlemal juhul tuleb süüteokoosseisude kehtestamise kohustus Euroopa Liidu õigusaktist – väärteokaristuste (haldustrahvide) olemasolu on kohustuslik Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruste nr 2024/590 ja 2024/573 kohaselt ning kriminaliseerimise alus tuleneb keskkonnakuritegude direktiivist. Tegemist on ebaloomilise Euroopa Liidu õigusloomega, mille rakendamise väljakutsed tuleb lahendada praktikas. <p>Täiendasime veel seletuskirja osaga, mis selgitab millisel juhul kohaldada väärteokaristust ja millal on kohaldatav vastutus kriminaalkorras (lk 32):</p>

		<p>„Seega on KarS § 368³ lg-s 1 sätestatud kuritegu kohaldatav raskematele rikkumistele. Väärteo- ja kuriteokoosseisude kattuvuse korral tuleb praktikas lähtuda kriminaalmenetluse kui ultima ratio põhimõttest. Kohtupraktika kohaselt ei ole kuriteo ja väärteo kattuvuse korral KarS § 3 lg 5 automaatselt kohaldatav ning võimaldatud on juhinduda isiku jaoks kergemast karistusõigusnormist, nagu on selgitatud ka Riigikohtu kriminaalkolleegiumi asjakohases praktikas (3-1-1-52-12, p 16).“</p>
33	KarS § 369 – lg 2 ¹ on sõna „ökoloogiline potentsiaal“ – mida see tähendab?	<p>Selgitame. Ökoloogiline potentsiaal on blanketne koosseisutunnus, mida tuleb sisustada veeseaduse sätete kaudu.</p> <p>Väljavõte seletuskirjast (lk 34): „Pinnaveekogumi ökoloogiline seisund on asjakohane kõigi pinnaveekogumite liikide puhul (VeeS § 33 lg 1; §-d 11, 13 ja 14), ent pinnaveekogumi ökoloogilist potentsiaali saab hinnata üksnes tehiseveekogumite ja tugevasti muudetud veekogumite juures (VeeS §-d 13–14 ja § 33 lg 2) [...] Tehiseveekogumi ja tugevasti muudetud veekogumi ökoloogiline potentsiaal iseloomustab, kuivõrd selle veekogumi ökosüsteemi struktuur ja funktsioneerimine vastavad kõige sarnasema loodusliku pinnaveekogumi omale (VeeS § 58 lg 2).“</p>
Tartu Ringkonnakohus		
34	Kohati opereeritakse eelnõus terminiga „oluline kahju“ (vt nt KarS § 351 ¹ lg 2). Seda terminit tuleb seni – vähemasti üldjuhul – sisustada karistusõiguses läbi KarS § 12 ¹ p 1. On segadust tekitav, kui sama seadus kasutab ühte ja sama mõistet erinevates tähendustes. Seetõttu palume kaaluda termini „oluline kahju“	Arvestatud. Eelnõuga kavandatavas KarS § 351 ¹ lg-s 2 asendatud <i>olulise kahju</i> mõiste järgmisega: <i>olulise kahju tekkimine vee, pinnase või välisõhu kvaliteedile,</i>

	asemel terminit „oluline keskkonnakahju“. Just „keskkonnakahjust“ räägitakse ju korduvalt tegelikult nii eelnõus kui seletuskirjas.	<i>vee seisundile, ökosüsteemile, looma- või taimeliikide isenditele.</i>
35	<p>Eelnõus on hulganisti koosseise, kus räägitakse ettevaatamatusest. Karistusseadustikus kujutab ettevaatamatusvastutus üldjuhul erandit – reeglina eeldab kuriteost rääkimine tahtlust (vt KarS § 15 lg 1). Ettevaatamatusvastutuse laiendamine toimub karistusõiguse n-ö viimase abinõu (ultima ratio) põhimõtte arvelt: vastutusala laiendatakse sinna, kus see üldjuhul olema ei peaks, st sellistele tegevustele, millele peaks reeglina reageerima haldus- või tsiviilõigus.</p> <p>Direktiiv nõuab, et mõningad tegevused peaksid olema karistatavad ka juhul, kui need pannakse toime „rasket hooletusest“. Seletuskirjas (lk 7) märgitakse: „Rasket hooletust kui subjektiivse koosseisu elementi käsitatakse Eesti karistusõigussüsteemi kontekstis ettevaatamatusena (KarS § 18), mille puhul tuleb eraldi tuvastada, kas tegemist on kergemeelsuse või hooletusega.“. Tekib küsimus, kas arusaamani, et „raske hooletus“ tähendab Eesti seaduse mõttes „ettevaatamatust“, jõuti läbi mingi analüüsi või mingitele (õigus)allikatele tuginevalt? Kas ei ole võimalik, et „raske hooletus“ on samastatav kergemeelsusega KarS § 18 lg 2 tähenduses? Vahest ei hõlma see termin pelka n-ö mitteteadlikku ettevaatamatust ehk hooletust KarS § 18 lg 3 mõttes? Kui see nii on, võiks kaaluda võimalust kriminaliseerida rikkumised, millele peab järgnema vastutus ka siis, kui need pannakse toime „rasket hooletusest“ mitte läbi ettevaatamatusettehete, vaid üksnes juhul, kui teo toimepanija oli kergemeelne. Seeläbi jääks kriminaalvastutuse alast välja pelgalt hooletusest toime pandud teod (tagajärje hooletud põhjustamised) ja nii oleks muudatused paremini kooskõlas karistusõiguse <i>ultima ratio</i> põhimõttega.</p>	<p>Seletuskirja täiendatud. Kuigi keskkonnakuritegude direktiiv ei selgita raske hooletuse (ingl k <i>serious negligence</i>) tuvastamise aluseid, tuleb selle mõiste sisustamisel lähtuda Euroopa Kohtu praktikast.</p> <p>Euroopa Kohtu 3. juuni 2008. a otsuse kohaselt asjas <i>The Queen vs. The Secretary of State for Transport</i> (nn <i>Intertanko</i> kohtuasi) on kohus leidnud, et mõiste <i>hooletus</i> tähendab tahtmatut tegu või tegevusetust, millega vastutav isik rikub oma hoolsuskohustust. Mõistet <i>raske hooletus</i> tuleb mõista nii, et see tähendab tahtmatut tegu või tegevusetust, millega vastutav isik rikub selgelt hoolsuskohustust, mida ta oleks oma omadusi, teadmisi, võimeid ja individuaalset olukorda arvestades pidanud järgima ja võinud järgida (p-d 75–77).</p> <p>Eelkirjeldatud <i>raske hooletuse</i> lävend on madalamal kui KarS § 18 lg-s 2 sätestatud kergemeelsus ja väljendub just KarS § 18 lg-s 3 sätestatus, mille kohaselt paneb isik teo toime hooletusest, kui ta ei tea süüteo koosseisule vastava asjaolu esinemist, kuid oleks seda tähelepaneliku ja kohusetundliku suhtumise korral pidanud ette nägema.</p>
36	Mitmete koosseisude juures on viide „olulisele kahjule või olulise kahju ohule“. Need kaks tagajärge – kahju ja oht – on selgelt astmestatavad: oht kujutab endast kahju eelastet ehk on märksa väiksema ebaõigussisuga nähtus kui kahju (s.o realiseerunud oht). Pahatihti on need karistusseadustikus erinevalt sanktsioneeritud: nt tahtliku elu ohustamise eest nähakse ette kergemad karistused kui tahtliku elu kahjustamise ehk surma põhjustamise eest (vt nt KarS	<p>Selgitame. Nõustume, et vastutus ohu tekkimise eest peab olema olemuslikult kergem kui vastutus ohu realiseerumise ehk kahju tekitamise eest.</p> <p>Eelnõuga ülevõetav direktiiv aga neid tagajärgesid karistuse ülemmäärade ettekirjutamisel ei erista (vt</p>

	<p>§- d 118 lg 1 p 1, 118¹ lg 2 p 5, 123, 133 lg 2 p 6, 138¹ lg 2 p 6, 259 lg 2 ja 406 lg 1 vs §-d 113 ja 114). Seetõttu võiks kaaluda võimalust talitada nii ka keskkonnakuritegude puhul, sanktsioneerides olulise kahju tekitamise rangemalt kui üksnes sellise ohu loomise.</p>	<p>artikkel 5 lg 2 p-d d ja e). Keskkonna saastamise kuriteokoosseisu näitel (KarS § 364): kehtivas õiguses karistame ohu põhjustamise eest kuni üheaastase vangistusega (lg 1) ja olulise kahju põhjustamise eest keskkonnale või selle elementidele kuni kolmeaastase vangistusega (lg 2). Direktiiviga tõusis karistuse ülemmäär mõlemal juhul viieaastase vangistuse peale, mis on iseäranis ohu põhjustamise korral märkimisväärne tõus.</p> <p>Eelnõu koostamisel tehti teadlik valik siduda nii ohu põhjustamine kui ka ohu realiseerumine ehk kahju tekkimine sama sanktsiooni ülemmääraga, et ettenähtud karistusvahemikus oleks kohtul võimalik diferentseerida karistust konkreetse teo raskuse ja süüdlase süü järgi.</p>
Keskkonnaamet		
37	<p>Eelnõu § 1 punkt 7. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2024/1203 Artikkel 3 lg-te 6-8 sõnastus on: <i>võetakse asjakohasel juhul arvesse üht või mitut järgmistest elementidest.</i></p> <p>Teeme ettepaneku kasutada direktiivi sõnastust, kuna selle kasutamine annaks selgema arusaama, et KarS § 351¹ lg-tes 1-3 peab asjakohasel juhul võtma arvesse üht või mitut elementi. Teeme ettepaneku sõnastada eelnõu § 1 punkt 7 KarS § 351¹ lg-tes 1-3 järgnevalt: „<i>Kui käesolevas peatükis sätestatud kuriteokoosseisu tunnuseks ..., võetakse asjakohasel juhul arvesse üht või mitut järgmistest tunnustest</i>“.</p>	<p>Arvestatud osaliselt. Direktiivi sõnastus erineb karistusseadustiku omast ega sobi selle stiiliga. Samuti on eksitav korrata sõna <i>tunnus</i>. KarS § 351¹ loetelusid saab mõista alternatiivselt, kuid lisasime täpsuse huvides lg-te 1–3 punktide 3 lõppu sõna <i>või</i>.</p>
38	<p>Eelnõu § 1 punkt 19. Teeme ettepaneku sõnastada eelnõu § 1 punkt 19: (1) Aine, energia, materjali, jäätmete või ioniseeriva kiirguse ebaseadusliku keskkonda <i>juhtimise või heitmise</i> eest, samuti normatiive ületava müra põhjustamise eest, kui sellega on põhjustatud oht inimese elule või tervisele või</p>	<p>Arvestatud. Eelnõus tehtud vastavad parandused.</p>

	<p>oluline kahju või olulise kahju oht vee, pinnase või välisõhu kvaliteedile, ökosüsteemile, looma- või taimeliikide isenditele, – karistatakse rahalise karistuse või kuni viieaastase vangistusega.</p> <p>Sõnastus <i>keskkonda viimise</i> ioniseeriva kiirguse puhul kordub eelnõu § 1 punktides 20, 25, 27 ning leiame, et kõigis märgitud punktides võiks sõnastuse asendada <i>juhtimise või heitmisega</i>.</p>	
39	<p>Eelnõu § 1 punkt 42. Rikkumiste, kus jäätmeid viiakse ebaseaduslikult keskkonda ülisuures koguses, s.o tuhandeid tonne, ja millega isik teenib märkimisväärselt suurt tulu, menetlemine ja karistamine väärtekorras ei ole proportsionaalne toime pandud teo ja tagajärjega. Tegemist on kuritegelike gruppide huviorbiidis oleva tegevusega üle maailma, seega peaks tegevus olema karistatav kuriteona. Kui mõni koorem olmejäätmeid (mitte ohtlikke jäätmeid) veetakse üle piiri Lähti ja need viiakse seal keskkonda, on tegu ülal viidatud KarS §-s 368¹ kirjeldatud kuriteoga, kui need samad koormad kallatakse Eestis metsa alla, on tegemist väärtetega. Selline eristamine ei ole kooskõlas õiguse ühetaolise kohaldamise põhimõttega.</p>	<p>Selgitame. Olulises koguses ohtlike jäätmete keskkonda viimine (nt metsa alla viskamine) on abstraktne ohudeliikt, st kuriteona karistatav teo üldohtlikkuse tõttu. Seda põhjusel, et ohtlike jäätmete olulises koguses keskkonda viimine on juba olemuslikult nii riskantne ja sellest tulenev potentsiaal keskkonnale ja inimeste kahjustamiseks piisavalt suur, et mitte eeldada täiendava keskkonnale tekitatud ohu või kahju tõendamist. Samaväärset potentsiaali ei tulene aga automaatselt tavajäätmetest, mistõttu on nendega seotud jäätmehoolduse nõuete rikkumine kriminaalkorras karistatav vaid juhul, kui sellega on põhjustatud oht inimese elule või tervisele või oluline kahju või olulise kahju oht vee, pinnase või välisõhu kvaliteedile, ökosüsteemile, looma- või taimeliikide isenditele</p> <p>Riikidevahelise, st piiriülese jäätmeveo nõuete rikkumise kriminaliseerimine (KarS § 368¹) on olnud Euroopa Liidu poliitiline valik. Põhjuseid on mitmeid, aga osalt on see selgitatav seeläbi, et piiriülene jäätmevedu on seotud täiendava riskiga, olles sageli organiseeritud ja kasumi teenimisele orienteeritud. Halduskaristused (sh väärtetemenetlused) ja</p>

		killustatud lähenemine ei ole praktikas olnud piisavalt heidutav ega võimaldanud tõhusat koostööd.
40	<p>Eelnõu § 1 punkt 51. KarS muutmise eelnõu § 368³ lg 1 kirjeldatud koosseisualternatiivid „Fluoritud kasvuhoonegaasi või osoonikihti kahandava aine, seda gaasi või ainet sisaldava või sellel põhineva toote või seadme või selle osa ebaseadusliku kasutamise, tootmise, impordi, ekspordi, turule laskmise, kasutusele võtmise või keskkonda viimise eest.“ - on suures osas samad, mis atmosfääriõhu kaitse seaduse (AÕKS) §-des 240–245 sätestatud väärteokoosseisud.</p> <p>Riigikohus märkis lahendi 3-1-1-52-12, p-s 13, et <i>KarS § 3 lg-st 5 tuleneb, et kui isik paneb toime teo, mis vastab väärteo- ja kuriteokoosseisule, karistatakse isikut üksnes kuriteo eest. Kui kuriteo eest karistust ei mõisteta, võib isikut karistada väärteo eest.</i></p> <p>Kriminaalkolleegiumi varasema praktika järgi saab seda normi siiski kohaldada üksnes juhul, kui väär- ja kuriteokoosseis on omavahel ideaalkogumis, mitte aga siis, kui tegemist on mitteehtsa kogumi ehk seadusainsusega. Seega nende tegude puhul, kus AÕKS-is on sätestatud vastutus väärteo korras, KarS § 368³ lg-t 1 kohaldada ei saa.</p>	<p>Teadmiseks võetud. Seletuskirja täiendatud. Oleme teadlikud, et AÕKS-is sätestatud väärteokaristused on osaliselt kattuvad eelnõuga kehtestatava kuriteokoosseisuga. Mõlemal juhul tuleb süüteo koosseisude kehtestamise kohustus Euroopa Liidu õigusaktist – väärteokaristuste (haldustrahvide) olemasolu on kohustuslik Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruste nr 2024/590 ja 2024/573 kohaselt ning kriminaliseerimise alus tuleneb keskkonnakuritegude direktiivist. Tegemist on ebaloogilise Euroopa Liidu õigusloomega, mille rakendamise väljakutsed tuleb lahendada praktikas.</p> <p>Täiendasime veel seletuskirja osaga, mis selgitab millisel juhul kohaldada väärteokaristust ja millal on kohaldatav vastutus kriminaalkorras (lk 32):</p> <p><i>„Seega on KarS § 368³ lg-s 1 sätestatud kuritegu kohaldatav raskematele rikkumistele. Väärteo- ja kuriteokoosseisude kattuvuse korral tuleb praktikas lähtuda kriminaalmenetluse kui ultima ratio põhimõttest. Kohtupraktika kohaselt ei ole kuriteo ja väärteo kattuvuse korral KarS § 3 lg 5 automaatselt kohaldatav ning võimaldatud on juhinduda isiku jaoks kergemast karistusõigusnormist, nagu on selgitatud ka Riigikohtu kriminaalkolleegiumi asjakohases praktikas (3-1-1-52-12, p 16).“</i></p>
41	<p>Eelnõu § 1 punkt 68. KarS muutmise eelnõu § 371¹ lg 1 sätestab vastutuse raadamisvabade toodete määruuses sätestatud asjaomase saaduse ja toote turule laskmise, turul kättesaadavaks tegemise ning eksportimise keelu rikkumise eest.</p>	<p>Selgitame. Kohustus näha ette KarS § 371¹ lg 1 rikkumise kvalifitseeritud koosseis lg-s 3 nimetatud katastroofiliste tagajärgjega tuleneb direktiivi artikkel 3</p>

	<p>Lõikes 3 kirjeldatud koosseisu osaks on tagajärje tekkimine. Siin on vastuolu sätte pealkirjaga – saaduse või toote turule laskmine, kättesaadavaks tegemine ja eksportimise keelu rikkumine (tegevused kui sellised) ei saa tekitada negatiivset tagajärge keskkonnale – negatiivne tagajärg tekib raadamisel ja ebaseaduslik raadamine on karistatav KarS §-de 354 – 356 alusel.</p>	<p>lõikest 3. Eestil ei ole direktiivi ülevõtmisel võimalik sellest kohustusest kõrvale kalduda.</p> <p>Euroopa Komisjoni selgituste kohaselt võib EUDR-i rikkumisega seotud kahju tekkida nii EL-is kui ka kolmandates riikides ning kvalifitseeritud koosseisu rasked tagajärjed võivad olla teatud tingimustel põhjuslikus seoses EUDR-i rikkumisega.</p>
<p>Eesti Keemiatööstuse Liit</p>		
<p>42</p>	<p>Eelnõu laiendab märkimisväärselt kriminaalõiguslikku vastutust valdkondades, mis on juba täna väga detailselt reguleeritud (REACH, CLP, Seveso, tööstusheite nõuded jne). Tööstuses tekitab see küsimuse, kas praktikas võib tekkida olukordi, kus haldusnõuete rikkumine või tootmisprotsessis toimunud eksimus võib hakata kaasa tooma ebaproportsionaalselt tugevat kriminaalõiguslikku riski.</p>	<p>Selgitame. Eelnõuga ei kavandata lisaks olemasolevatele valdkondlikele kohustustele, mille aluseks on eelkõige REACH/CLP/Seveso jm tööstusheite nõuded, täiendavaid kohustusi. Samuti on oluline rõhutada, et karistusõiguslikult relevantne tegu eeldab lisaks olemasoleva regulatsiooni rikkumisele, alati ka kõigi deliktstruktuuri elementide esinemist (KarS § 2 lg 2). See tähendab, et kuriteona saab karistada üksnes sellise teo eest, mis vastab süüteo koosseisu kirjeldusele (on sh tahtlik, v.a kui tegemist on ettevaatamatusdeliktiga) on õigusvastane ja isik on selle toimepanemises süüdi.</p> <p>Konkreetselt ohtlike kemikaalide käitlemise valdkonnas ei ole kriminaalvastutuse alused ja lävend samas ka märkimisväärselt laienenud. Peamine muudatus nii KarS § 368, 368² kui ka 368⁵ puhul on pigem suurenenud karistusahvardus ja kvalifitseeritud koosseisude lisandumine, mis näevad ette rangemad karistused surma põhjustamise ja keskkonnale katastroofiliste tagajärgede põhjustamise eest. Kuigi kohustus kriminaliseerimiseks tõukub Euroopa Liidust, siis nõustume, et selliste tagajärgedeni viinud</p>

		teod vajavad karistusõiguslikku sekkumist – eesmärk ei ole adresseerida väheolulisi tootmisprotsessi eksimusi, mida ettevõtjal ei olnud võimalik ära hoida.
43	<p>Direktiiv näeb ette ökotsiidi ja ettevaatamatusest surma põhjustamise kvalifitseeritud koosseisud ning kohustab neid esimese astme kuritegudena kohaldama SEVESO ettevõtete seotud rikkumiste puhul. Eesti eelnõu kohaselt plaanitakse vastavaid sätteid kohaldada KemS mõistes nii suurõnnetuse ohuga ettevõtetele kui ka ohtlikele ettevõtetele.</p> <p>Siinkohal soovime juhtida tähelepanu, et Eesti on ajalooliselt rakendanud SEVESO direktiivi rangemalt ning loonud lisaks direktiivis ette nähtud A- ja B-kategooria suurõnnetuse ohuga ettevõtetele ka täiendava siseriikliku kategooria C ehk nn „ohtlik ettevõte“. Tegemist on Eesti-sisese laiendusega, mida SEVESO direktiiv ise ette ei näe.</p> <p>Sellest tulenevalt tekib küsimus, kas keskkonnakuritegude direktiivist tulenevad kvalifitseeritud kriminaalkoosseisud peaksid üldse laienema sellele täiendavale siseriiklikule C-kategooriale. Meie hinnangul läheb selline lähenemine direktiivi eesmärgist ja nõuetest kaugemale ning toob kaasa olukorra, kus Eesti ettevõtetele kehtestatakse võrreldes teiste liikmesriikidega oluliselt rangem kriminaalõiguslik vastutus.</p>	Arvestatud. Eelnõus ja seletuskirjas tehtud vastavad muudatused, et kvalifitseeritud koosseisud kohalduks vaid suurõnnetuse ohuga ettevõtetele.
Eesti Kaubandus-Tööstuskoda		
44	<p>Eelnõuga tõstetakse mitme väärteo puhul oluliselt juriidilise isiku rahatrahvi ülemmäära.</p> <p>Kaubanduskoda mõistab vajadust ajakohastada karistumäärasid, mis on tõepoolest olnud pikka aega muutmata. Samas on vajadus 50-125-kordse tõusu järele küsitav. Seletuskiri ei põhjenda, milline on trahvimäärade tegelik mõju väiksematele ettevõtjatele. Ebaproportsionaalselt kõrged karistumäärad ei täida üksnes karistuslikku eesmärki, vaid vähendavad investeerimisjulgust ja suurendavad õiguslikku ebakindlust sektorites, kus tegutsemine on juba praegu tihedalt reguleeritud. Leiame, et ükski ettevõtja, kes tegeleb metsa- või</p>	Mittearvestatud. Sama väärteo eest ettenähtud karistuse ülemmäärad peavad peegeldama võrdselt väärteo raskust, sõltumata sellest, kas karistus on ettenähtud füüsilisele või juriidilisele isikule. Väärteo raskust on võimalik hinnata protsendina karistusseadustiku üldosas ettenähtud maksimaalsest karistuse ülemmäärast (s.o 300 trahviühikut füüsilisele isikule ja 400 000 eurot juriidilisele isikule). Kuna kehtiva õiguse alusel sai füüsilist isikut

	<p>puidutööstusega või põllumajandusega, ei lähe teadlikult loodust kahjustama, kuid keegi ei ole kaitstud selle eest, kui midagi seadusevastast siiski tegevuse käigus juhtub. Ka sellistes olukordades on oluline, et ettevõtjad vastutavad oma tegevuse eest, kuid trahvimäärad ei tohiks olla sellised, mis muudavad iga eksimuse ettevõtet lõpetavaks.</p> <p>Palume eelnõus alandada juriidilisele isikule kohaldatavad rahatrahvimäärasid 50% võrra ning asendada need vastavalt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • eelnõu § 1 punktis 9 arv „200 000“ arvuga „100 000“; • eelnõu § 1 punktis 10 arv „200 000“ arvuga „100 000“; • eelnõu § 1 punktis 16 arv „400 000“ arvuga „200 000“; • eelnõu § 1 punktis 30 arv „100 000“ arvuga „50 000“. 	<p>karistada tunduvalt raskema karistusega (arvestades üldosa ülemmäära), oli see vastuolus karistuspoliitika üldise arusaamaga, mille kohaselt ei suurenda isiku teoraskust see, et ta on teo toimepannud füüsilise isikuna (kui siis vastupidi, juriidilise isiku tegevuse organiseeritusest tulenevalt võib see olla sõltuvalt kaasusest hoopis teoraskust ja -ohtlikkust suurendav asjaolu).</p> <p>Karistuse ülemmäärade kehtestamisel tuleb arvestada kõigi turul tegutsevate ettevõtete karistustundlikkust, mis rahatrahvi korral väljendub ennekõike juriidilise isiku majanduslikus seisundis. Kõrgemad ülemmäärad ei muuda üldiseid vääртеomenetluse läbiviimise põhimõtteid, kuid võimaldavad rakendada karistuse määramisel senisest suuremat kaalutusõigust. Selliselt on võimalik tagada, et viimase abinõuna vääртеo eest kohaldatav karistusmäär on ka päriselt <i>mõjus</i>, st suudab täita üld- ja eripreventiivset funktsiooni suurte ja majanduslikult võimekate turuosaliste suhtes.</p>
Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda		
45	<p>Eelnõu kohaselt muutub märkimisväärne osa rikkumistest, mis täna on käsitletavad vääртеgudena, kriminaalkorras karistatavaks. Seejuures on eriti problemaatiline, et vastutus võib tekkida juba olukorras, kus on tuvastatud üksnes olulise kahju oht, mitte aga tegelik kahju (KarS § 351¹). Selline lähenemine laiendab oluliselt kriminaalvastutuse piire ning tekitab õigusselguse küsimusi. Kuigi ohu kriminaliseerimine ei ole karistusõiguses iseenesest uus praktika (Eestis on karistatav nt tuleohutusnõuete rikkumine või ohtlike ainete vale käitlemine), on käesoleva eelnõu puhul tegemist siiski põhimõtte märkimisväärse laiendamisega. Erinevalt tavapärasest praktikast, kus ohtu kui</p>	<p>Selgitame. Direktiivi ülevõtmisel on Eesti kohustatud kriminaliseerima direktiivis loetletud teod ka juhul, kui need põhjustavad olulist keskkonnakahju või <i>tõenäoliselt võivad</i> seda põhjustada. Seetõttu on ka eelnõu järgi kriminaalvastutuse eelduseks teatud juhtudel <i>olulise kahju ohu</i> põhjustamine keskkonnale või ohu põhjustamine inimese elule või tervisele.</p> <p>Samas on kriminaalvastutuse aluseks ka teo <i>ebaseaduslikkus</i> (nt tegutsemine ilma</p>

	<p>sellist põhjustav rikkumine on kitsalt piiritletud ja seotud selgelt määratletud riskidega, laiendab eelnõu kriminaalvastutust laiapõhjalistele ja sageli paratamatutele keskkonnariskidele majandustegevuses, sealhulgas põllumajanduses ja toidutootmises.</p> <p>Põllumajanduse ja toidutootmise kontekstis on oluline rõhutada, et tegemist on sektoritega, kus keskkonnariskide esinemine on oma olemuselt vältimatu. Näiteks hõlmavad peamised riskid toitainete leket, sealhulgas lämmastiku ja fosfori sattumist põhja- ja pinnavette või loomakasvatuse heitmeid, sh ammoniaagi ja metaani emissioone. Seejuures tuleb rõhutada, et mitmed riskid ei ole otseselt seotud ettevõtja hooletuse või pahatahtliku tegevusega, vaid tulenevad väliskeskkonnast.</p> <p>Sellises kontekstis tekitab tõsist muret, et eelnõu kohaselt võib kriminaalvastutus tekkida ka olukordades, kus ettevõtja on tegutsenud nõuetekohaselt, kuid väliste tegurite koosmõjul tekib keskkonnakahju oht.</p> <p>Lisaks juhime tähelepanu, et Eesti on viimastel aastatel mitmes valdkonnas liikunud dekriminaliseerimise suunas. Käesolev eelnõu liigub vastupidises suunas, tuues kriminaalvastutuse valdkondadesse, kus seni on rakendatud haldus- või väärteomenetlusi. Selline suunamuutus vajab meie hinnangul põhjalikumat mõjuanalüüsi.</p> <p>Kokkuvõttes leiame, et kuigi direktiivi ülevõtmine on kohustuslik, tuleb selle rakendamisel maksimaalselt arvestada õigusselguse, proportsionaalsuse ja sektori eripäradega. Eriti oluline on tagada, et kriminaalvastutus ei laieneks olukordadele, kus puudub ettevõtja süü või kus riskid tulenevad valdavalt looduslikest ja ettearvamatutest teguritest.</p>	<p>keskkonnakaitseloata), karistusõiguslikult relevantne tahtlus või ettevaatamatus ning süülisus. Pelgalt majandustegevusega kaasnev abstraktne või karistusõiguslikult vältimatu keskkonnarisk ei ole iseenesest kriminaalkorras karistatav.</p>
Eesti Kalaliit		
46	<p>Eelnõu suund keskkonnakaitse tugevdamisel on mõistetav ja vajalik ning vastab Euroopa Liidu õigusest tulenevatele eesmärkidele. Samas on kavandatud</p>	<p>Teadmiseks võetud. Eelnõukohase seadusega ei muudeta kehtivaid karistuse mõistmise aluseid ega suunata kohtuid vaatama ümber senist kohtupraktikat, mille kohaselt on karistuse mõistmise aluseks isiku</p>

	<p>trahvimäärade tõus väga ulatuslik ning selle tegelik mõju sõltub eelkõige rakenduspraktika tasakaalukusest.</p> <p>Oluline on tagada, et muudatused täidaksid oma eesmärgi – ennetada keskkonnakahju ja piirata ebaseaduslikku tegevust – ilma et need tooksid kaasa ebaproportsionaalse koormuse seaduskuulekale kalandussektorile.</p> <p>Peame oluliseks rõhutada järgmisi põhimõtteid:</p> <ul style="list-style-type: none"> • karistuste määramisel tuleb järjepidevalt arvestada teo raskust ja toimepanija majanduslikku olukorda; • maksimaalseid sanktsioone tuleks rakendada erandina, mitte tavapraktikana; • vajalik on selge juhendmaterjal või praktika, mis tagab karistuste ühtlase ja prognoositava kohaldamise; • kaaluda võiks täiendavaid mehhanisme, mis aitavad tagada karistuste parema diferentseerimise (nt astmeline lähenemine või selgemad kriteeriumid). 	<p>süü suurus (nt teo raskus), teda iseloomustavad andmed (nt majanduslik olukord) ja üld- ning eripreventiivsed kaalutlused.</p> <p>Kaalume ettepanekut luua keskkonnavastaste kuritegude puhul selge juhendmaterjal, mis tagab karistuste ühtlase ja prognoositava kohaldamise, keskkonnakuritegude vastase võitluse riikliku strateegia väljatöötamisel, mille tähtaeg on direktiivi järgi 21. mai 2027.</p>
Eesti Metsa- ja Puidutööstuse Liit		
47	<p>Eelnõu seletuskirja punktis 1.1 on muu hulgas selgitatud, et keskkonnavastaste väärtegede juriidilise isiku karistusmäärad ajakohastatakse ning viiakse kooskõlla füüsilisele isikule sama väärteo eest ettenähtud karistustega.</p> <p>Leiame, et eelnõus ei ole keskkonnavastaste väärtegede karistusmäärased sisuliselt ajakohastatud ning juriidiliste isikute karistusmäärad ei ole viidud kooskõlla füüsiliste isikute sama väärteo eest ettenähtud karistustega.</p> <p>Meie hinnangul tähendab ajakohastamine eelkõige karistusmäärade kohandamist ajas toimunud muutustega, mitte nende mitmekordset formaalset suurendamist. Karistuste märkimisväärne karmistamine võib jätta mulje liigsest repressiivsusest, mis ei ole kooskõlas demokraatliku õigusriigi põhimõtetega.</p>	<p>Mittearvestatud. Sama väärteo eest ettenähtud karistuse ülemmäärad peavad peegeldama võrdselt väärteo raskust, sõltumata sellest, kas karistus on ettenähtud füüsilisele või juriidilisele isikule. Väärteo raskust on võimalik hinnata protsendina karistusseadustiku üldosas ettenähtud maksimaalsest karistuse ülemmäärast (s.o 300 trahviühikut füüsilisele isikule ja 400 000 eurot juriidilisele isikule). Kuna kehtiva õiguse alusel sai füüsilist isikut karistada tunduvalt raskema karistusega (arvestades üldosa ülemmäära), oli see vastuolus karistuspoliitika</p>

	<p>Praktika on näidanud, et karistuspoliitika tasakaalukus ja proportsionaalsus annavad sageli paremaid tulemusi kui pelgalt karmuse suurendamine.</p>	<p>üldise arusaamaga, mille kohaselt ei suurenda isiku teoraskust see, et ta on teo toimepannud füüsilise isikuna (kui siis vastupidi, juriidilise isiku tegevuse organiseeritusest tulenevalt võib see olla sõltuvalt kaasusest hoopis teoraskust ja -ohtlikkust suurendav asjaolu).</p> <p>Karistuse ülemmäärade kehtestamisel tuleb arvestada kõigi turul tegutsevate ettevõtete karistustundlikkust, mis rahatrahvi korral väljendub ennekõike juriidilise isiku majanduslikus seisundis. Kõrgemad ülemmäärad ei muuda üldiseid väärtemenetluse läbiviimise põhimõtteid, kuid võimaldavad rakendada karistuse määramisel senisest suuremat kaalutusõigust. Selliselt on võimalik tagada, et viimase abinõuna väärtete eest kohaldatav karistusmäär on ka päriselt <i>mõjus</i>, st suudab täita üld- ja eripreventiivset funktsiooni suurte ja majanduslikult võimekate turuosaliste suhtes.</p>
48	<p>Samuti juhime tähelepanu, et Eestis puudub keskkonnanalaste rikkumiste kasvutrend. Sellest tulenevalt ei pruugi üksnes direktiivi ülevõtmise kohustusele viitamine olla piisav põhjendus karistusmäärade ulatuslikuks tõstmiseks. Seadusloomes võiks arvestada ka Eesti kui väikeriigi eripäradega ning senise toimiva keskkonnakaitse tasemega.</p> <p>Oluline on märkida, et erinevalt Euroopa Liidu määrustest ei ole direktiivid otsekohalduvad ning jätavad liikmesriikidele teatava rakendusliku paindlikkuse. Eesti võiks kasutada seda võimalust kujundada lahendused, mis arvestavad meie senist head praktikat ja keskkonnaseisundit.</p> <p>Eesti on rahvusvahelises võrdluses looduskaitse valdkonnas eeskujulik riik, paistes silma nii elurikkuse säilitamise kui ka puhta elukeskkonna poolest. Ka eelnevalt käsitletud rahvusvahelised võrdlusandmed kinnitavad Eesti kõrget</p>	<p>Mittearvestatud. Keskkonnakuritegude direktiiv näeb ette liikmesriikidele kohustuslikud kuritegude karistused (sh kohustuslikud karistuste ülemmäärad, millest väiksemaid kehtestada pole lubatud). Eelnõukohase seadusega ettenähtud karistuste koostamisel ei ole mindud direktiivi miinimumnõuetest kaugemale. Karistusmäärade mõjuanalüüs ja vajalikkus on toimunud Euroopa Liidu tasandil.</p>

	<p>taset keskkonnaseisundi osas. Seetõttu on asjakohane kaaluda, kas kavandatavad karistusmäärad on proportsionaalsed ja vajalikud.</p> <p>Samuti leiame, et eelnõus välja pakutud juriidiliste isikute karistusmäärad ei ole proportsionaalses kooskõlas füüsiliste isikute karistustega, kui need erinevad kümnete või sadade kordade ulatuses. Keskkonna seisukohalt ei ole määrav, kas kahju tekitajaks on füüsiline või juriidiline isik. Selline diferentseerimine võib tekitada soovimatuid kõrvalmõjusid ning mõjutada õiguskäitumist viisil, mis ei toeta eelnõu eesmärke.</p>	
--	---	--